Влада—Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 141 ◆ Середа, 24 липня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ЗАКОН ПРИНІС ЛЕЛЕКА

Лелека належить усім стихіям: небесам — бо літає, водам — бо любить бродити на мілинах, землям — бо часто гуляє за плугом, вогню — бо, кажуть, якщо розориш його гніздо, то він спалить тобі хату, ну, і що всім відомо,— носить нам екологічно чистих немовлят.

Чим не символ екологічних клопотів наших?

Отже, закон, принесений лелекою, читайте на 9—15 сторінках.

Фото Володимира **ОЧЕРЕТНОГО.**

ДО ПРИЇЗДУ НА УКРАЇНУ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ КОНСТАНТІНОСА МІЦОТАКІСА

Сьогодні у столицю України прибуває Прем'єр-міністр Грецької Республіки Константінос Міцотакіс, який перебуває у Радянському Союзі з офіційним візитом.

К. Міцотакіс народився 18 жовтня 1918 р. в м. Ханья, острів Кріт. Закінчив відділення політичних і економічних наук юридичного факультету Афінського університету. Під час другої світової війни брав участь у русі Опору на о. Кріт.

У 1946—1964 рр. не раз обирався депутатом парламенту від центристських партій. Займав пости міністра фінансів, міністра комунікацій і громадських робіт.

У роки воєнної диктатури в Греції у 1967—1974 рр. піддавався репресіям, був змушений емігрувати за кордон.

Після падіння військового режиму в 1974 р. ним була створена партія неолібералів, яка увійшла в 1978 р. до складу партії «Нова демократія». В 1978—1981 рр. у складі урядів цієї партії займав пости міністра координації і міністра закордонних справ. З 1984 р. є головою партії «Нова демократія».

У квітні 1990 р. в результаті перемоги цієї партії на парламентських виборах призначений Прем'єр-міністром Греції.

На Україні висловлюють впевненість, що візит Прем'єр-міністра дружньої Греції послужить дальшому зміцненню і всебічному розвиткові українсько-грецьких відносин, конструктивному партнерству обох країн у просуванні позитивних процесів в Європі і світі в цілому.

Постанова Верховної Ради Української РСР

ПРО ЧАСТКОВЕ ПРИПИНЕННЯ НА ПЕРІОД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ НАДЗВИЧАЙНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ВИХОДУ ЇЇ З КРИЗОВОГО СТАНУ ДІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РСР ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ СОЮЗУ РСР І УКРАЇНСЬКОЇ РСР, ПОСТАНОВ УРЯДУ СРСР

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

1. Припинити на період реалізації Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану (1991 рік — перше півріччя 1993 року) дію на території Української РСР законів СРСР та Української РСР, указів Президента СРСР та постанов уряду СРСР згідно з переліком, що додається.

Кабінету міністрів Української РСР в ході здійснення зазначеної Програми, в разі необхідності, вносити пропозиції про припинення Верховною Радою Української РСР дії інших союзних актів.

2. Встановити, що положення Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану, які мають нормативний характер, застосовуються безпосередньо без прийняття додаткових актів державними органами і є обов'язковими для всіх підприємств, установ і організацій, розташованих на території Української РСР. Це не стосується постанов і нормативних актів, які прийняті раніше Верховною Радою Української РСР.

3. Цю постанову ввести в дію з моменту прийняття.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК

м. Київ, 4 липня 1991 року.

ПЕРЕЛІК

законів СРСР і Української РСР, указів Президента СРСР та постанов Уряду СРСР, дія яких припиняється на період реалізації Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану (1991 рік — перше півріччя 1993 року)

1. Пункт 2 і 3 статті 2, розділ IV «Податок на експорт та імпорт» Закону СРСР від 14 червня 1990 р. «Про податки з підприємств, об'єднань та організацій».

2. Пункт 7 постанови Верховної Ради СРСР від 14 червня 1990 р. «Про порядок введення в дію Закону СРСР «Про податки з підприємств, об'єднань та організацій».

3. Пункт 6 Указу Президента СРСР від 2 листопада 1990 р. «Про особливий порядок використання валютних ресурсів у 1991 році».

4. Пункт 2 Указу Президента СРСР від 22 березня 1991 р. «Про введення тимчасового порядку стягування податків з підприємств, об'єднань, організацій та громадян».

5. Пункти 6, 8 постанови Ради Міністрів СРСР від 8 грудня 1990 р. № 1253 «Про формування валютних фондів у 1991 році».

6. Постанова Ради Міністрів СРСР від 10 січня 1991 р. № 27 «Про встановлення на 1991 рік ставок податку на експорт та імпорт по зовнішньоторговельних операціях» стосовно податків на експорт сировинних матеріалів.

7. Постанова Кабінету міністрів СРСР від 15 червня 1991 р. № 360 «Про організаційні заходи щодо розробки виробничих програм і прогнозів соціально-економічного розвитку підприємств, регіонів, республік і Союзу РСР на 1992 рік в умовах формування ринкових відносин».

8. Статті 62 і 65 Кодексу законів про працю Української РСР.

9. Пункт 5 статті 22 Закону УРСР від 7 грудня 1990 р. «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування», а також пункт 10 статті 25 цього Закону щодо права зупиняти роботу підприємств, які виконують державне замовлення (строком на один рік).

10. У Законі УРСР від 27 березня 1991 р. «Про підприємства в Українській РСР» (строком на один рік):

абзац другий пункту 1 статті 18 в частині використання прибутку на оплату виробничих, науково-дослідних, проектно-конструкторських, консультаційних та інформаційних послуг, не передбачених державним замовленням, а також на оплату посередницької діяльності підприємницьких організацій, що не займаються безпосередньо торговельними операціями;

пункт 1 статті 19 щодо науково-дослідних установ, проектних, проектно-конструкторських і технологічних організацій;

пункт 3 статті 24 в частині права підприємств відкривати рахунки для зберігання коштів у будь-якому банку інших союзних республік та держав.

11. Відмінити на території України строком на один рік дії нових ставок мит, введених наказом Головного управління державного митного контролю при Раді Міністрів СРСР від 30.05. 91 р. № 189 «Про затвердження ставок мита на речі, що пересилаються у міжнародних поштових відправленнях або ввозяться громадянами, які проїжджають через державний кордон СРСР».

— Нотатки з приводу —

РЕМАРКИ ПРЕМ'ЄРА

Відбулося чергове засідання Кабінету міністрів УРСР

Як підкреслювали промовці на засіданні, різних програм, і вже за нашої пам'яті, було-таки чимало. І була знову ж таки спільна риса — жодна з тих програм не втілена повністю в життя. Може, тому, що втілити її вже заздалегідь було неможливо.

Ось і цього разу знову йшлося про реалізацію програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану. Доповідач Олександр Ємельянов, перший заступник голови Державної ради УРСР з питань економічної політики, назвав перш за все причини скрутного становища, в яке потрапила республіка. Це спад обсягів виробництва, непомірне збільшення в обігу грошової маси, погіршення рівня життя населення.

З такими міркуваннями можна було б і погодитись, але з деякими уточненнями. Бо спад обсягів виробництва, наприклад, скоріше нагадує як чинник економіки не причину, а наслідок. Причина, мабуть, глибше — в політичній ситуації, яка склалася сьогодні. Нічого так не теоризує, вибачте на слові, нормального керівника-виробничника, як так звана «війна законів». Економіка боляче сприймає експерименти словом. Якщо президент СРСР і союзний уряд не несуть повної відповідальності за кінцевий результат впровадження своїх указів і законних актів, а все падає на голову суверенних республік, саме з огляду на їх суверенність, то таким чином створюються всі умови для того, щоб ні ті, ні інші закони і укази не виконувались. Як позбутися такої практики?

На засіданні висловлювалась думка про надання особливих повноважень місцевій владі карати таких «неслухняних» керівників. «Знімати і ставити інших». Такі от надзвичайні заходи. В перерві, правда, хтось зауважив, що нашa демократія нині якраз і годиться, щоб винайти щось на зразок повноважного намісника. Бо такий шлях до «порядку» і коротший, і дійовіший.

Тепер про «війну законів». Вона, зазначимо, почалася не заради чогось, а заради перемоги. Кого над ким? Може, центру над республіками? Мабуть-таки, ні. Війна почалася між старими і віджилими структурами командно-адміністративної системи і молодим, лише створюваним ринком. Причому ці антиподи господарювання терпляче зносять усе, що їм підкидає на шляху історія. Є люди, які вірять у перемогу свого вибору. Є люди, які в це не вірять. Є такі, що намагаються укласти мир і злагоду між ринком і «системою».

Саме з таких позицій, здається, і виходить сьогодні уряд України. Слідом за парламентом, який прийняв програму надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки.

З точки зору стратегії, користі від зменшення напруги економічних реформ немає нікому. Реформи або завершуються успіхом (і в цьому їх користь), або провалом. Ми якось звикли до третього шляху, за яким реформи завершуються... нічим. Вірніше, вони просто не завершуються. Може, тому навіть сьогодні не знаємо ані переможців, ані винних. Тому є певна настороженість і до цієї «кризової програми». На тому грунті законодавчих та нормативних актів, план яких було подано на засіданні Кабінету міністрів, здається, і ця програма потоне у безвісті, як потонули інші. І, нарешті, чи справді це, з огляду на проспект поданих проектів, програма надзвичайних заходів? Що в ній «надзвичайного»? На наш погляд, з такими документами можна було виходити на люди і рік тому, коли, до речі, теж ішла мова про невідкладну стабілізацію економіки.

Така стратегічна перспектива. Але є і тактика. Коли на полицях крамниць порожньо, а гроші вже не «еквівалент», а щось таке собі, годі думати про те, чим завершиться та чи інша програма. Треба втілювати ту, яка є. Бо навіть 50 відсотків виконання забезпечить половину успіху. Можливо, саме цього так не вистачає сьогодні урядові, а затим і впевненості у своїх діях.

Отож кілька слів щодо «Плану підготовки проектів законодавчих та інших нормативних актів», який розглянув Кабінет міністрів. Спіткаєшся вже на першій сторінці, де окремим пунктом винесено проект постанови Верховної Ради УРСР про надання відстрочки від призову до лав Радянської Армії юнакам, які постійно працюють у сільському господарстві. Виходячи з пріоритетів села тут усе вірно. Земля чекає молодого господаря. Але чи не виникає за «добровільним» призовом на селі ситуація, коли «і до армії не підуть, і працювати не будуть»? І не тому, що не хочуть. А тому, що сьогодні на селі і так вистачає некваліфікованої робочої сили. То чи буде підтримано пільговий проект призову діями щодо навчання та зайнятості молоді? Чи не призведе така відстрочка до масової появи молодого сільського напівлюмпена, здатного на все, окрім сумлінної праці на землі?

Серед пріоритетів, на які має спиратися Кабінет міністрів, реалізуючи програму надзвичайних заходів, слід відзначити наміри створити Закон УРСР про пільгове оподаткування прибутків підприємців-громадян. Орієнтир, як кажуть, вірний. Саме прошарок «малих» підприємців забезпечить у майбутньому рух до ринку. Вони ж є і найбільш активними носіями реформаторства, бо змушені не стільки виконувати якусь програму, скільки выжити у тісних лабетах перехідного періоду. Хто звільниться, той піде далі.

Не викликає сумніву доцільність проектів республіканських програм роздержавлення, демонополізації, приватизації та конверсії. Робота значна і відповідальна. Виконати її можливо лише за умов чіткого розподілу обов'язків та не менш чіткого визначення статусу виконавців. Оскільки за кожним проектом означено відповідні республіканські міністерства і відомства, можна було б не турбуватися за долю задуманого. Однак така «кругова порука», а надто створення

(Закінчення на 3-й стор.).

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

РЕМАРКИ ПРЕМ'ЄРА

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

особливих комісій при кожному проекті, як це було і раніше, не надихають на творчий злет. Навіть «персоніфіковані» програми центру зазнають поразок. Документи, розробка яких покладена взагалі на відомство, вкрай знецінює внесок кожного спеціаліста. На жаль, не почули на засіданні Кабінету міністрів прізвища можливих авторів законодавчих актів. Було б на те, із задоволенням завів би розмову, наприклад, з лідером підприємницької групи. Чи правда, що Україну врятує не оновлений Союз, а новоявлений бізнесмен? Той, заради якого все це і коїться...

Другим питанням на засіданні Міністерство фінансів УРСР в особі міністра Олександра Коваленка повідомило про підсумки виконання республіканського і місцевих бюджетів за перше півріччя поточного року. Було подано і міркування щодо надзвичайних заходів, які мають скоротити бюджетний дефіцит.

Загалом картина невтішна. Дефіцит бюджетних коштів зростає. І, навпаки, знижується виробництво товарів. Чомусь їх називають «товарами для народу». Буцімто є хтось інший, хто ці товари споживає. Хтозна, може і є... Але в такому разі треба і його враховувати. Чи, можливо, його тінь. Чи його економіку, про яку кажуть, що вона — тіньова. Бо якщо ми користуємося лише колгоспно-радгоспною звітністю і на цій «цифрі» укладаємо свої розрахунки на майбутнє, ніякого дефіциту не стане, щоб збільшити там, де треба збільшити, зменшити там, де давно потрібно таки зменшувати. Іншими словами, якщо за звітний період 2952 підприємства знизили обсяг виробництва, то стільки ж, якщо не більше сотень спекулянтів потягли на перепродаж залишки панчішно-шкарпеткових, трикотажних та інших виробів. Бюджет, який грається з тіньовою економікою у піжмурки, приречений на одвічний дефіцит. Бо то все ж таки економіка, у якої, можливо, і свій бюджет, і свої ціни, і свої проблеми.

Зовсім з абзаца наведу отакий приклад економічної діяльності останнього періоду. У поданому матеріалі мінфіну на засідання Кабінету міністрів значиться, що свого часу було дано дозвіл на реалізацію за межами республіки олії та спирту. З огляду на це планувалося отримати 4,2 мільйона карбованців, як очікування надходження податку з обороту. Мінфін повідомляє, що цих грошей не матимемо. Через відмову споживачів за межами України, яких не влаштовують високі ціни на продукцію. «Надання урядом республіки прав підприємствам спиртової промисловості самостійно вишукувати споживачів поки що помітних зрушень не дало».

Дозвольте спитати: якщо спирт не беруть у Росії чи Казахстані, то де він у нас? Бодай за високими цінами?

Р. S. Таке враження, що кореспондентові, який був присутнім на засіданні, вкрай усе не подобається. Це не так. Подобається настроєність Кабінету міністрів на конкретну роботу, бажання допомогти власному народові вистояти у нелегкий час. Подобається те, як скеровує свій Кабінет прем'єр-міністр Вітольд Фокін, ремарки якого по ходу засідання інколи важать більше ґрунтовного, але недоречного виступу. Ото зібрати їх усіх, ці ремарки, були б цінні, як колись казали, рекомендації. Щодо підготовки проектів законодавчих та інших нормативних актів, виходу України із кризового стану, чим усі ми, звісно, аж надто стурбовані, як і автор цих пересічних нотаток.

Леонід САМОЙЛЕНКО.

Союзний договір: яким йому бути!

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НА ПРИВ'ЯЗІ

ЧИ МОЖУТЬ БУТИ СУВЕРЕННИМИ ДЕРЖАВАМИ СУБ'ЄКТИ ФЕДЕРАЦІЇ?

Почати, мабуть, потрібно з відповіді на запитання, що є «федерація», а що є «союз держав»?

У всьому цивілізованому світі термін «федерація» тлумачиться однозначно — як єдина союзна держава, члени якої добровільно відмовляються від певної частини своїх суверенних прав на користь єдиного центру і підпорядковані йому.

Федерація характеризується єдністю території, громадянства, збройних сил, правоохоронних органів, державного бюджету, фінансів і цін, податкової системи, тобто звичайними ознаками єдиної держави.

Союз суверенних держав — добровільне договірне об'єднання (співдружність) держав, члени якого зберігають свої суверенні права і співробітничають один з одним за допомогою створених ними координаційно-виконавчих органів.

Отже, союзна держава (федерація) і союз держав є принципово різними юридичними поняттями.

А тепер про суверенітет. У найзагальніших рисах суверенітет — це об'єктивна реальність, результат суспільного розвитку, результат створення державності, незалежності і самостійності, коли народ і його держава стають господарями своїх природних ресурсів, всього національного багатства. Термін «суверенітет» — це категорія суто політико-правова. Згідно з усталеними у світовій науці державного права положеннями суб'єктами суверенітету можуть бути лише народ (нація) і держава. Цей термін не може застосовуватися до характеристики автономних утворень, будь-яких адміністративно - територіальних одиниць, не кажучи вже про особу і т. ін. Суверенність — це органічна і невід'ємна риса держави.

Під поняттям «суверенітет» мається на увазі верховенство, незалежність і самостійність державної влади. Оскільки ж єдиним джерелом державної влади є народ, то у справді демократичному суспільстві — це суверенітет народу. Юридичне розуміння поняття «суверенітет держави» охоплює такі класичні компоненти: народ, територія, влада. У кінцевому підсумку державний суверенітет визначається як верховенство території, влади, яка виходить від народу і полягає в самостійній реалізації державою своїх внутрішніх і зовнішніх функцій.

Суверенітет держави має два аспекти — внутрішній і зовнішній. Перший полягає в повновладді держави і народу на своїй території, другий — у незалежності держави щодо міжнародних відносин, в її непідлеглості будь-якій іншій зовнішній владі. Держава самостійно і незалежно від інших держав здійснює свої функції в межах національного і міжнародного права. Звичайно, свобода її зовнішньополітичної діяльності обмежена обов'язком дотримуватися норм міжнародного права, своїх міжнародно-правових зобов'язань. Але ці обмеження не ущемлюють суверенітет держави, а, навпаки, свідчать про його наявність, оскільки норми міжнародного права є наслідком угод між незалежними державами.

У міжнародному праві існує принцип суверенної рівності держав. Стосовно ж внутрідержавних відносин, то може йтися вже не про суверенну рівність складових частин держави, а про певну їх самостійність у розв'язанні тих чи інших питань внутрідержавного життя.

У міжнародних відносинах, коли держави об'єднуються у різні спілки, відбувається добровільне обмеження їх суверенних прав, які делегуються для забезпечення спільних інтересів при збереженні повного державного суверенітету. Іншими словами, обмеження, яке не призводить до втрати суверенітету, може бути лише в рамках дії норм міжнародного права. А тому ні формування спільного економічного простору, ні створення певних наднаціональних органів, як це сталося, приміром, у країнах Європейського Економічного Співтовариства, не призвело до втрати її членами свого державного суверенітету.

Отже, поняття «суверенітет» можна застосувати до характеристики складових єдиної держави. Між ними встановлюються уже не міжнародно-правові відносини, як між незалежними суверенними державами, а внутрідержавні відносини, які регулюються відповідно внутрідержавним правом.

Влада між такими підрозділами здійснюється лише в рамках єдиної системи влади держави, унітарної чи федеративної. Ні повновладдям у межах своїх державних лімітів, ні незалежністю від держави, частиною якої вони є, суб'єкти федерації не володіють, а це означає, що вони не можуть характеризуватися поняттям суверенітету.

Верховенство є верховенство, і керувати ззовні ним неможливо. Якщо ж держави об'єднуються в одну державу, то повна втрата їх суверенітету неминуча, оскільки ці держави перетворюються у певні автономні підрозділи іншої держави і втрачають ознаки суверенітету, притаманні лише самостійній державі. «Декілька держав тільки в тому разі можуть скласти нову державу, якщо самі втратять свій суверенітет і державний характер», — так зазначав відомий дореволюційний вчений-правознавець М. Палієнко у своїй книзі «Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и его правовое значение», виданій у 1903 році. Що стосується федерації, то міжнародний класик вчення про суверенітет Г. Елінек писав: «Держави, які увійшли до федерації, зберігають певний обсяг влади, але втрачають суверенітет».

Суверенітет — не просто незалежність держав, що має відносний характер. Суверенітет передбачає їх непідпорядкованість одна одній. А тому суб'єкти федерації (союзної держави), навіть якщо вони матимуть широкі повноваження, не є суверенними утвореннями, оскільки суверенітет — це не сукупність певної компетенції, якою можна поділитися з кимось чи делегувати комусь, а політико-правова якість держави. Не можна плутати суверенітет із компетенцією.

Досвід розвитку Радянської держави також свідчить про те, що неможливо сумістити суверенітет федерації з суверенітетом суб'єктів федерації.

Потрібно також чітко розрізняти поняття федерації та імперії. Більшість сучасних федерацій мононаціональні, у тому числі й американська. Є американський народ. І не має значення, що ця нація включає в себе італійців, японців, китайців, англійців тощо.

У Швейцарській федерації чотири мови: французька, німецька, італійська, ретороманська, але нація єдина — швейцарська. Німецька, австрійська, канадська, австралійська — всі вони мононаціональні. Поняття ж «радянський народ», походження якого не географічне, а політичне, похідне від форми державного правління, не можна визнати як єдину націю. З таким же успіхом можна називати народ — монархічним, парламентським, президентським, але до цього ніхто, крім нас, не додумався.

До федерацій, створених за національною ознакою, належать лише югославська, радянська, індійська. І всі три розвалюються. Бо насправді вони ніколи федераціями не були і не могли ними бути. Це звичайні імперії.

Проголошення суверенітету республіками є не що інше, як правове відбиття об'єктивного процесу розвалу Союзу як імперії та майбутнього створення Союзу справді суверенних держав.

Державний суверенітет — похідний від народного суверенітету, а він є єдиним і не відчужуваним, як суверенітет кожної нації. Вона разом з іншими становить багатонаціональний народ, але народ за географічно-етнічною, а не політичною ознакою. Тому заміна національної державності на федеральну завжди означає її заміну на імперську форму державного устрою. Федеральний устрій можливий лише в рамках однієї національної держави, а не в Союзі суверенних держав.

Конструкція «суверенітету в суверенітеті» не тільки ненаукова, вона просто загрозлива для самого суверенітету, для національної державності.

Федерація зумовлює єдине громадянство не тільки людей різних національностей, що цілком природно, а цілих націй і народів, що суперечить, загрожує національній самобутності народів. Ігнорування саме цих істин і призвело до появи такого поняття, як «нова історична спільність — радянський народ».

Отже, держава в державі, або суверенітет в суверенітеті — це не що інше, як юридичний нонсенс. Штучне проголошення суверенітету тих чи інших підрозділів єдиної держави веде лише до хаосу й анархії, до її деградації і розвалу. Саме до того, що відбувається з нинішнім Радянським Союзом. Намагання зберегти Союз як єдину державу і водночас визнати його складові частини суверенними державами приречені на провал.

Анатолій МАЦЮК,
доктор юридичних наук.

Репліка

БАТЬКІВСЬКА ТУРБОТА?

В статті шостій нового проекту Союзного договору є положення, значення якого переважує, мабуть, решту його тексту. У ньому, зокрема, передбачається «проведення єдиної фінансової кредитної, грошової, податкової та цінової політики, основаної на спільній валюті...». Не відразу кидається у вічі ця скромна фраза. До речі, точнісінько така ж була і в попередньому проекті Союзного договору — нічого нового в тому, що визначає суть економічних (а відповідно і політичних) відносин між республікою і центром. Але ж при такому положенні про суверенітет України годі й говорити.

Поясню. У статті 6 мова йде про «єдину» економічну політику і про «спільну» валюту. Чи зможе будь-яка з республік, що входять до складу Союзу, брати участь у проведенні «єдиної» для всієї країни економічної політики? Звичайно ж, ні. Навіть при великому бажанні країни і ще більшій великодушності центру. Сам характер єдиних грошей, податків і цін, валюти і митниці дозволяє управляти єдиним економічним простором тільки центральному уряду. І наявна в проекті договору обмовка, що, мовляв, проведення єдиної політики буде здійснюватись Союзом і республіками разом, розрахована тільки для заспокоєння запрошених у Союз народів.

Це все одно, коли б директор заводу по-батьківськи пообіцяв начальнику цеху управляти всім заводом разом з ним. Пообіцяв би те, що технічно просто неможливо здійснити.

На це й хотілося б звернути увагу тих, хто буде уповноважений для підписання Союзного договору.

Володимир ЧИРКОВ,
доктор економічних наук.

Телеграфним рядком з Рівного

ЗНОВУ В ДУБНО

Молодий Тарас Шевченко постав у бронзі на центральній площі у Дубно. Восени 1846 року тридцятидвохрічний поет побував у цьому історичному місті, подорожуючи по Волині. Кошти на пам'ятник виділені Товариством охорони пам'ятників історії та культури, частину зібрано місцевим населенням. Скульптор — Олександр Скобликов.

«ДІТИ ЧОРНОБИЛЯ» — ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ

На відпочинок та лікування до Чехо-Словаччини виїхала група школярів з північних, забруднених радіацією, районів області. Поїздку влаштувало мале підприємство «Діти Чорнобиля» при зовнішньоекономічній асоціації «Рівнеімпекс».

САНКЦІЇ ЗА БРУД

Рівненська міськрада розробила і обнародувала Положення про відповідальність за порушення благоустрою та погіршення санітарного стану міста, забруднення навколишнього середовища. Штрафи платитимуть як державні та кооперативні організації, так і приватні особи. Скажімо, миття транспортних засобів у недозволених місцях обійдеться від 100 до 500 карбованців.

ІНШІ ЧАСИ — ІНШІ СИМВОЛИ

Молодий сильний лев з крилами тримає герб міста Рівного. Це — символ газети «Наголос», перший номер якої видав комітет у справах молоді, фізичної культури та спорту Рівненського міськвиконкому.

УКРАЛИ БОЖЕ І КЕСАРЕВЕ

«Не вкради» — наголошує одна з заповідей християнства. Група невідомих вкрала. З-під стін Воскресенського собору у Рівному зник... кіоск, де продавалася релігійна література, ікони, свічки.

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».

Сумний репортаж

ПРИТУЛОК — Є. НАДІЇ — ЖОДНОЇ

На дверях притулку для бездомних тварин висів великий замок. Ми стояли з Асею Григорян, заступником голови Київського міського товариства захисту тварин, з повними відрами харчових відходів. Галя, наглядач цього забутого Богом і людьми закладу, живе в одному з запущених будинків. Назустріч кинулося кілька брудних, голодних собак.

За величезною стіною — захламлений смердючий двір, посеред якого вовтузилися в грязюці собаки. Потім я зрозуміла, що вони шукали біля корит залишки їжі — зелені куски черствого хліба. Іншим їх не балують.

Двоповерховий будинок з гратками нагадував стару тюрму. Де-не-де висовувались собачі морди.

— О, повилазили вже, почули, тримайтесь біля мене, не підходьте близько,— попередила Галя,— ці найзліші. Випускати у двір небезпечно — можуть загризти слабших.

Доглядати за тваринами нікому. Здавалося, що перед нами нема і клаптика чистої землі. Справжній розсадник нечистот і зарази. Багато нещасних з гнійними виразками і ранами.

Я часто чула, що сюди потрапляють і породисті собаки. Але розрізнити їх було неможливо. Очі, переповнені відчаєм, зрівнювали всіх. І всім, певно, не судилося вибратися звідси. За час існування притулку лише одиниці були викуплені.

Ми поверталися, і коли проходили мимо старих трущоб, Ася Григорян гірко посміхнулася:

— Адже всі ці будинки скоро знесуть. Хтозна, скільки тварин ще втратять своїх хазяїв і дах над головою.

Може, справді гуманніше присипляти, ніж примушувати вмирати у голоді та муках. Недавно в Ташкенті піонерська газета звернулася з проханням узяти собі собаку чи кішку з тих, кого зловила спеціальна служба. Експеримент знайшов підтримку. Адже допомога нашим «меншим братам» — перевірка нас на безкорисність і добро.

Людмила ПОКРИШЕНЬ.
Київ.

Фото Олександра ШУСТА.

До речі

1886 року «Вісник російського товариства захисту тварин» писав: «Для вчених-експериментаторів щороку приносяться в жертву десятки тисяч тварин... їх прибивають цвяхами за вуха та лапи і повільно розпилюють, виколюють очі, знищують органи слуху. Мордують їх, аби дізнатися, скільки при такому варварському догляді тварина зберігає свідомість... сукам розрізають живіт, аби засвідчити важливий факт, що помираюча собака облизує насильно виведених на світ цуценят. Кат, який в ім'я науки щороку знищував понад 700 собак, зізнавався, що змушений був розрізати голосові нерви піддослідних тварин, аби їхнє виття не дискредитувало його дослідів...».

Згідно із статистикою, сьогодні в Києві більше сорока науково-дослідних інститутів та вузів використовують для експериментів різних тварин. Минуло два століття, а методи проведення дослідів майже не змінилися. Незважаючи на досягнення медицини та виникнення товариств, які покликані захищати тварин, в основному експерименти проводяться навіть без використання наркозу.

Наберіться терпіння

РУХ ПО КОЛУ

Нечемно повівся Бердичівський міськвиконком з міською організацією Народного Руху України. Спочатку в липні 1990 року своїм рішенням виділив місце рухівцям для встановлення інформаційного стенду і газетного кіоску. Звичайно, появі такого дозволу передувала тривала паперова тяганина, але лідерам місцевого осередку НРУ вистачило терпіння її подолати. От чого їм не вистачило, так це бажання скористатися наданою можливістю. Кіоск та інформаційний стенд довго не встановлювали. Зрозуміло — які кошти та матеріальна база у молодої організації?

Коли ж нинішнього літа рухівці спромоглися виготовити стенд і встановити його у передпарковому сквері біля пам'ятника Т. Шевченку (на дозволеному місці), то згодом виявилося, що їхні дії уже незаконні.

Виявляється, міськвиконком ще в лютому (уже без тяганини) відмінив своє попереднє рішення і не потурбувався повідомити про це Рух. Стенд в результаті простояв три дні — стільки знадобилося працівникам парку культури та відпочинку, щоб виконати грізний наказ головного архітектора міста.

Бердичівські рухівці, набравшись досвіду, сповнені рішучості знову пройти по бюрократичному колу...

Анатолій КОНДРАТЮК,
журналіст.
Житомирська область.

ПЕРЕДПЛАТ... БЕЗ ПЕРЕДПЛ...

Позавчора розпочато передплату на республіканську періодику. Місцева преса пішла в наступ ще раніше, а союзна — з 1 серпня. Передплатники, таким чином, мають змогу залагоджувати свої справи ніби в кредит. Щодо інших зручностей — про них розповідає заступник міністра зв'язку УРСР Василь Федосійович БОЯРЧУК:

— Передплатників, передусім, цікавить ціна на наші послуги. Як тільки вони підвищились, нас почали обзивати рекетирами. Але диктуємо не ми — у 2,5—5 разів подорожчав транспорт, у 5 разів — оренда приміщень. А тимчасом, і ви це знаєте, наші послуги обходяться передплатникам дешевше, ніж в інших республіках. **Там «беруть» 10 відсотків від вартості видання, у нас — лиш 25 копійок з одного абонемента, незалежно від вартості видання. За рахунок чого? Ми вирішили обійтися без посередника, яким був «Союздрук» і якому доводилося платити на утримання апарату, а це — 4 тисячі чоловік на Україні.** Тепер ми укладаємо прямі угоди з видавцями. Від цього мають вигоди і ми, і передплатники. Дешевше — значить, більше передплатників, а отже — більші прибутки, а отже — наші люди не залишаться без роботи, що на сьогодні дуже важливо. Звісно, миттєвого прибутку такий шлях не дасть, але у майбутньому ми таким чином убезпечуємо себе від втрат куди значніших.

Факт і коментар

Звісно, прямі угоди між нами й вами збільшують і нашу і вашу відповідальність щодо передплатників. Їх, скажімо, турбує, що газети приходять невчасно й нерегулярно. Де це починається? **У видавництвах! Ваша газета у першому півріччі була всього тричі надрукована своєчасно, а отже, і прийшла до людей вчасно.** В усіх інших випадках 65 тисяч українських листонош збилися з ритму, не кажучи про інші ланки того ланцюжка, по якому рухається газета до читача. Тут вам, видавцям, допоможуть тільки штрафи за несвоєчасний вихід газети у світ.

Ще один клопіт — і для нас, і для передплатників — що можна передплатити, що ні. Щойно ми розіслали на місця республіканський каталог періодичних видань на 1992 рік. Тираж — 150 тисяч примірників, на 16,5 тисячі відділень зв'язку України, думається, цього вистачить. У тому каталозі 350 найменувань зареєстрованих видань (минулого року було близько 200). Отже, вибирати є з чого.

Багатьох турбує — що буде з союзною періодикою та виданнями інших республік. Каталог відповідний теж видано, туди внесено і союзні газети та журнали, і респуб-

Життя Рад

КРИМ: ПРЕЗИДЕНТА НЕ БУДЕ. БУДЕ РЕФЕРЕНДУМ

На сесії Верховної Ради Криму, яка завершила роботу у вихідні, прийнято концепцію Конституції. Депутати обговорили три проекти: робочої групи конституційної комісії Ради, Ресккому Компартії України та представників національного руху кримських татар. Як називатися відновленій кримській державі — Республікою Крим чи Кримською Автономною Радянською Соціалістичною Республікою — депутати не вирішили. Вибір зроблять кримчани на референдумі. Сесія одностайно висловилась проти президентської форми правління. При рівності всіх мов на території республіки вони запропонували визнати офіційною російську. Концепцією передбачається громадянство Кримської республіки. На сесії підкреслювалося, що прийняття власної Конституції — прерогатива автономної республіки, і вона не підлягає затвердженню у Верховній Раді України. Разом з тим Конституція не повинна суперечити Конституції України, до складу якої входить Крим.

Укрінформ.

Нарешті!

«ИРА» ПРОТИ РАДІАЦІЇ

Першу партію індикаторів радіаційної активності «Ира» «Електро» одержав і реалізував населенню Миколаївський обласний Центр здоров'я.

Ось він на столі між мною і головним лікарем центру О. Поляковим.

— Бачите, він не займе в кишені більше місця, ніж окуляри в футлярі,— розповідає Олексій Миколайович,— виробляють індикатори на Ленінградському об'єднанні «Прок», з яким укладено угоду на постачання. Кількість необмежена. Все залежить від отриманих заявок. Цей індикатор може служити індивідуальним засобом радіаційного контролю. Він попереджує про зміни радіаційної обстановки, чутливий до космічного радіаційного фону, зручний і простий у користуванні.

— Як можна придбати індикатор?

— Для цього досить написати у довільній формі заяву із зазначенням зворотної адреси. Наша адреса: Миколаїв, вул. Декабристів, 11. Вартість одного індикатора — 150 крб.

Микола БАРАНОВ.
Миколаїв.

ПЕРЕДПЛАТА БЕЗ ПЕРЕДПЛАТИ

Позавчора розпочато передплату на республіканську періодику. Місцева преса пішла в наступ ще раніше, а союзна — з 1 серпня. Передплатники, таким чином, мають змогу залагоджувати свої справи ніби в кредит. Щодо інших зручностей — про них розповідає заступник міністра зв'язку УРСР Василь Федосійович БОЯРЧУК:

— Передплатників, передусім, цікавить ціна на наші послуги. Як тільки вони підвищились, нас почали обзивати рекетирами. Але диктуємо не ми — у 2,5—5 разів подорожчав транспорт, у 5 разів — оренда приміщень. А тимчасом, і ви це знаєте, наші послуги обходяться передплатникам дешевше, ніж в інших республіках. Там «беруть» 10 відсотків від вартості видання, у нас — лиш 25 копійок з одного абонемента, незалежно від вартості видання. За рахунок чого? Ми вирішили обійтися без посередника, яким був «Союздрук» і якому доводилося платити на утримання апарату, а це — 4 тисячі чоловік на Україні. Тепер ми укладаємо прямі угоди з видавцями. Від цього мають вигоди і ми, і передплатники. Дешевше — значить, більше передплатників, а отже — більші прибутки, а отже — наші люди не залишаться без роботи, що на сьогодні дуже важливо. Звісно, миттєвого прибутку такий шлях не дасть, але у майбутньому ми таким чином убезпечуємо себе від втрат куди значніших.

Факт і коментар

Звісно, прямі угоди між нами й вами збільшують і нашу і вашу відповідальність щодо передплатників. Їх, скажімо, турбує, що газети приходять невчасно й нерегулярно. Де це починається? **У видавництвах! Ваша газета у першому півріччі була всього тричі надрукована своєчасно, а отже, і прийшла до людей вчасно.** В усіх інших випадках 65 тисяч українських листонош збилися з ритму, не кажучи про інші ланки того ланцюжка, по якому рухається газета до читача. Тут вам, видавцям, допоможуть тільки штрафи за несвоєчасний вихід газети у світ.

Ще один клопіт — і для нас, і для передплатників — що можна передплатити, що ні. Щойно ми розіслали на місця республіканський каталог періодичних видань на 1992 рік. Тираж — 150 тисяч примірників, на 16,5 тисячі відділень зв'язку України, думається, цього вистачить. У тому каталозі 350 найменувань зареєстрованих видань (минулого року було близько 200). Отже, вибирати є з чого.

Багатьох турбує — що буде з союзною періодикою та виданнями інших республік. Каталог відповідний теж видано, туди внесено і союзні газети та журнали, і республіканські — що підлягають союзному розповсюдженню. Тираж каталога — півтора мільйона, проблем не буде.

Крім того, ми ще укладаємо прямі угоди з колегами-зв'язківцями з інших республік. Приміром, Молдова пропонує нам розповсюджувати їхні газети для молдаван, котрі мешкають у прикордонних областях України, а вони у свою чергу, беруться доставляти українські газети для наших земляків у Мол[illegible]. Ми, у [illegible]ю чергу, розі[illegible]и в інш[illegible]еспубліки наші умови розповсюдження їхніх видань на Україні. Якщо вони погодяться — наші передплатники зможуть отримувати навіть ті республіканські видання, що не внесені до союзного каталогу. Тут політичних чи якихось інших перепон нема. Обмеження (і це стосується будь-якого видання) може спричи[illegible] тільки н[illegible]ею папе[illegible] як минулого [illegible]ку, коли, пригадуєте, передплатники просто не одержували газет деякий час. Тобто, тут кожен видавець встановлює тираж з огляду на свої запаси паперу. Є папір — є передплата, нема — стоп. Тож коли ви бачите у поштовім відділенні оголошення, що передплата на таке-то видання не приймається — то не наша сваволя, а попередження само[illegible] видавця.

...[illegible]ажаю добро[illegible] передплати — вам і вашим читачам!

Записав
Віталій ЖЕЖЕРА.

А КУПОНИ, ВИЯВЛЯЄТЬСЯ, ...

Перші дні липня принесли недобру інформацію: як тільки припинила дію купонна система захисту внутрішнього ринку, в магазинах знову почали вимітати все, що під руку потрапить. Той невеликий запас товарів, який почав, було, хоч і тихо, але все-таки нагромаджуватися, розтанув буквально за пару тижнів. Магазинна виручка за цей короткий час виросла більш як удвічі.

З'явилися й інші ознаки розтягування нашого ринку. На дорогах, що ведуть з України, не було такого дня, щоб працівники міліції не затримували машину із зерном, м'ясом, маслом, промисловими товарами. А скільки добра пішло з України поїздами, літаками та й автомашинами — бо хіба утримаєш під контролем тисячі малих доріг, які зв'язують Україну з іншими республіками?

Думка оглядача

Так воно завжди буває. Спочатку, не розібравшись, ми ганили на всі боки введення купонів і авторів цієї новації. Тепер, коли під тиском шаленої критики Кабінет міністрів пішов «назустріч трудящим» і відмінив дію купонів, почали волати про допомогу. Особливо цікава реакція одеситів. Там перейшли на купонну систему найостаннішими в республіці. Коли ж вона була скасована, трималися до останнього, щоб залишити все, як і було. Тепер Одеська обласна Рада народних депутатів найенергійніше штурмує Кабінет міністрів України, аби купони діяли й надалі. Зрештою, сьогодні немає такого регіону, де б не відчули, що таки мали добрий захист споживчого ринку від розтягування

в «особі» ...
міська Рад...
«скасувала...
ту міністрі...
дії купонів...
До всьо...
шуються й...
щодо нині...
Хоч хліба ...
ли сили, од...
не дали до...
су, і тепер...
пустоти. О...
це треба ...
ти охорону...
У редак...
хають теле...
сять і вим...
порядок у...
ки, як пов...
товар іде ...
лими парті...
Згодні: в...
док мусить...
зробити? Д...
ських грош...
Союзний у...
робити на ...
соціальні ...
раїни, в ост...
мовився ві...
Отже, спра...
єдиний: пр...
таврованих ...
Звісно, нео...
подбати, що...
лювали, що...
робили на ...
ний бізнес....
скажімо, д...
на папері з'...
ми. Якщо, ...
добру копіє...
кати прост...
рахування ...
Який — це ...
ціалістів.

КРА...
Мал. Се...

Реалії

І ТУДИ — ЧЕРГА

В одеському морзі ще з квітня вишикувалась печальна черга: не вистачає домовин, спеціальної техніки й коштів. Втім, на спорудження дельфінарію кошти у міськради знайшлися. Становище розглянула надзвичайна міська протиепідеміологічна комісія, після чого директора спецкомбінату похоронного обслуговування Б. Жбанчика та завідуючого цвинтарем «Північний» М. Сенченка... звільнили з роботи! Геніально. Але — неефективно.

Ні, в Од... вічно.
Але самі ... дбають. Ми... гинуло тро... ської кінос... догляд ста... вану на міс... мок.

Георгі...
власний ...
«Голосу ...
Одеса.

Життя Рад

КРИМ: ПРЕЗИДЕНТА НЕ БУДЕ. БУДЕ РЕФЕРЕНДУМ

На сесії Верховної Ради Криму, яка завершила роботу у вихідні, прийнято концепцію Конституції. Депутати обговорили три проекти: робочої групи конституційної комісії Ради, Рескому Компартії України та представників національного руху кримських татар. Як називатися відновленій кримській державі — Республікою Крим чи Кримською Автономною Радянською Соціалістичною Республікою — депутати не вирішили. Вибір зроблять кримчани на референдумі. Сесія одностайно висловилась проти президентської форми правління. При рівності всіх мов на території республіки вони запропонували визнати офіційною російську. Концепцією передбачається громадянство Кримської республіки. На сесії підкреслювалося, що прийняття власної Конституції — прерогатива автономної республіки, і вона не підлягає затвердженню у Верховній Раді України. Разом з тим Конституція не повинна суперечити Конституції України, до складу якої входить Крим.

Укрінформ.

У світ

Дівчата розслабтесь. [illegible]ас знім[illegible]ь

Чого бажає душа сучасної людини сьогодні, на порозі нового століття, у короткі хвилини відпочинку? Спокою, гармонії, краси. І трішечки Америки. «У них навіть трава зеленіша»,— думали, коли гортали їхні фотожурнали.

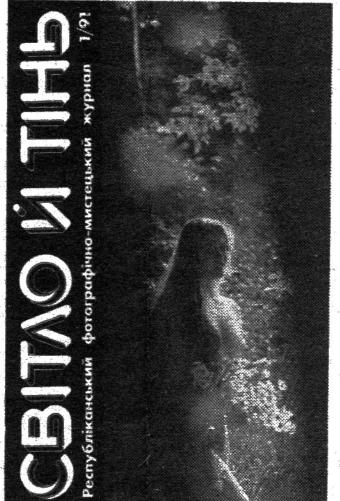
А трава у нас однаковісінька. Ми просто не звикли на неї дивитися на фотографіях. На мистецьких фотографіях. Адже журнал «Світло і тінь» не виходив у Львові з 30-х років.

Ще Гете сказав, що краса завжди жаданий гість. Хоча в наш напружений час цей журнал швидше нагадує кольоровий сон — все красиве, і обличчя людей, і знайомі краєвиди, і, що нині рідкість, папір і поліграфічне оформлення.

Я відразу взяла журнал до рук, почувши ім'я Василя Пилип'юка, головного редактора. Еротика? Що ж, не без неї... Адже і у нас теж є гарні дівчата.

Не будемо переконувати у доречності виходу в світ першого українського фотожурналу. Краще розслабтесь і подивіться на справжнє мистецтво. І, може, справді краса врятує світ?

Юліана ШЕВЧУК.

Нарешті!

«ИРА» ПРОТИ РАДІАЦІЇ

Першу партію індикаторів радіаційної активності «Ира»-електро одержав і реалізував населенню Миколаївський обласний Центр здоров'я.

Ось він на столі між мною і головним лікарем центру О. Поляковим.

— Бачите, він не займе в кишені більше місця, ніж окуляри в футлярі,— розповідає Олексій Миколайович, — виробляють індикатори на Ленінградському об'єднанні «Прок», з яким укладено угоду на постачання. Кількість необмежена. Все залежить від отриманих заявок. Цей індикатор може служити індивідуальним засобом радіаційного контролю. Він попереджує про зміни радіаційної обстановки, чутливий до космічного радіаційного фону, зручний і простий у користуванні.

— Як можна придбати індикатор?

— Для цього досить написати у довільній формі заяву із зазначенням зворотної адреси. Наша адреса: Миколаїв, вул. Декабристів, 11. Вартість одного індикатора — 150 крб.

Микола БАРАНОВ.
Миколаїв.

Аварія

УДАР ПРИЙНЯЛИ НА СЕБЕ

О 9 годині ранку 11 липня на 599 кілометрі шосе Ростов — Одеса назустріч колоні автобусів, в яких їхали у піонерський табір діти, вискочила вантажівка. Вона йшла по смузі просто на колону, не звертаючи уваги на сигнали, які подавав екіпаж машини супроводу ДАІ Черкаської області. Рятуючи дітей, старший лейтенант міліції Анатолій Скалько свідомо пішов на таран вантажівки, що неминуче зіткнулася б з колоною. Дітей було врятовано. Та, на жаль, рятівники отримали дуже серйозні травми (в машині разом з Скальком був його напарник, автоінспектор Андрій Басараб), життя одного з них під загрозою. Порушника — водія з Чернівецької області Мусензового — затримано. Йде слідство.

Володимир ГАНИЧ,
журналіст.
Херсонська область.

Футбол

СКАНДА... ЗА МЕЖАМИ ...

У стартовому матчі двадцятого туру, який проходив у Єревані, стався скандал. Болільники «Арарату» закидали після гри армійців Москви камінням, били тренерів, суддів... А сталося це після того, як гравець ЦСКА Сергєєв на 86 хвилині забив єдиний м'яч у цій грі. Інцидент буде розглянуто дисциплінарним комітетом Федерації футболу СРСР.

А ось у матчі «Дніпра» з «Чорноморцем» панував справжній футбол з маленькими драмами і голами. Відкрили рахунок гості. Після удару Кошелюка м'яч потрапив у штангу, а Сак забив його у ворота, сталося це на 5-й хвилині. Господарі відігралися через чверть години. Кудрицький у падінні головою пробив мимо Гришка. Другий тайм пройшов в обо... жодній кома... битися успіху...

Черговий т... ди першої лі... матчів: «На... вина» — 3:0... «Зімбрул» —... «Динамо» (С... «Локомотив»... 0:0, «Нефтч... 4:2, «Динамо»... рія» — 1:0, ... «Ростсільмаш... — «Кубань» ... «Ротор» — 1... — «Кайрат» ...

В лідери ... маш», у яко... ра», 28 очок... очок, а «Бук... мо» (Сухумі)...

Ярослав...

ГОЛОС України

А

ТИ

що підлягають
розповсюдженню
алога — півтора
роблем не буде.
ми ще укладає-
годи з колегами-
з інших рес-
міром, Молдова
ам розповсюджу-
зети для молда-
мешкають у при-
бластях України,
ою чергу, беруть-
ти українські га-
ших земляків у
и, у ю чергу,
інш еспубліки
розповсюдження
на Україні. Як-
одяться — наші
ки зможуть от-
віть ті республі-
іння, що не вне-
зного каталогу.
них чи якихось
он нема. Обме-
стосується будь-
ники н ею па-
нулого ку, ко-
те, передплатни-
е одержували га-
ас. Тобто, тут
ець встановлює
иду на свої запа-
папір — є пе-
ма — стоп. Тож
ите у поштовім
оголошення, що пе-
таке-то видання
ься — то не на-
а попередження
ця.
доброї передпла-
вашим читачам!

Записав
ій ЖЕЖЕРА.

розслабтесь.

ЗНІМ ЬЬ

душа сучасної
дні, на порозі но-
у короткі хви-
ку? Спокою, гар-
і трішечки Аме-
навіть трава зе-
мали, коли горта-
журнали.
нас однаковісінь-
не звикли на
на фотографіях.
ких фотографіях.
«Світло і тінь» не
вові з 30-х років.
казав, що краса
ний гість. Хоча в
ний час цей жур-
нагадує кольоро-
се красиве, і об-
і знайомі краєви-
і рідкість, папір і
оформлення.
взяла журнал до
ім'я Василя Пи-
овного редактора.
ж, не без неї...
теж є гарні дів-
переконувати у
ходу в світ пер-
ького фотожурна-
зслабтесь і поди-
правжнє мистецт-
правді краса вря-

на ШЕВЧУК.

А КУПОНИ, ВИЯВЛЯЄТЬСЯ, БЛАГО

Перші дні липня принесли недобру інформацію: як тільки припинила дію купонна система захисту внутрішнього ринку, в магазинах знову почали вимітати все, що під руку потрапить. Той невеликий запас товарів, який почав, було, хоч і тихо, але все-таки нагромаджуватися, розтанув буквально за пару тижнів. Магазинна виручка за цей короткий час виросла більш як удвічі.

З'явилися й інші ознаки розтягування нашого ринку. На дорогах, що ведуть з України, не було такого дня, щоб працівники міліції не затримували машини із зерном, м'ясом, маслом, промисловими товарами. А скільки добра пішло з України поїздами, літаками та й автомашинами — бо хіба утримаєш під контролем тисячі малих доріг, які зв'язують Україну з іншими республіками?

Думка оглядача

Так воно завжди буває. Спочатку, не розібравшись, ми ганили на всі боки введення купонів і авторів цієї новації. Тепер, коли під тиском шаленої критики Кабінет міністрів пішов «назустріч трудящим» і відмінив дію купонів, почали волати про допомогу. Особливо цікава реакція одеситів. Там перейшли на купонну систему найостаннішими в республіці. Коли ж вона була скасована, трималися до останнього, щоб залишити все, як і було. Тепер Одеська обласна Рада народних депутатів найенергійніше штурмує Кабінет міністрів України, аби купони діяли й надалі. Зрештою, сьогодні немає такого регіону, де б не відчули, що таки мали добрий захист споживчого ринку від розтягування в «особі» купонів. Київська міська Рада уже тиждень, як «скасувала» рішення Кабінету міністрів про припинення дії купонів. Хто наступний?

До всього сказаного домішуються й недобрі прогнози щодо нинішнього врожаю. Хоч хліба начебто й набирали сили, однак весняні зливи не дали добре зацвісти колосу, і тепер у ньому немало пустоти. Отож і з огляду на це треба ще більше посилити охорону наших запасів.

У редакції нині не затихають телефони. Люди просять і вимагають навести порядок у магазинах, звідки, як повідомляють читачі, товар іде в нечисті руки цілими партіями.

Згодні: в магазинах порядок мусить бути. Але як це зробити? До власних українських грошей ще далеко. Союзний уряд, який обіцяв робити на грошових знаках соціальні позначки для України, в останній момент відмовився від даного слова. Отже, справді, вихід одинєдиний: продовжити дію затаврованих нами купонів. Звісно, необхідно при цьому подбати, щоб ними не спекулювали, щоб спритники не робили на цьому свій брудний бізнес. Можна було б, скажімо, друкувати купони на папері з водяними знаками. Якщо, це обійдеться в добру копієчку, то тоді пошукати простіший спосіб застрахування від підробок. Який — це вже справа спеціалістів.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Реалії

І ТУДИ — ЧЕРГА

В одеському морзі ще з квітня вишикувалась печальна черга: не вистачає домовин, спеціальної техніки й коштів. Втім, на спорудження дельфінарію кошти у міськради знайшлися. Становище розглянула надзвичайна міська протиепідеміологічна комісія, після чого директора спецкомбінату похоронного обслуговування Б. Жбанчика та завідуючого цвинтарем «Північний» М. Сенченка... звільнили з роботи! Геніально. Але — неефективно.

Ні, в Одесі краще жити вічно.

Але самі одесити про це не дбають. Минулого тижня загинуло троє робітників Одеської кіностудії — через недогляд стався обвал котловану на місці майбутніх зйомок.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».
Одеса.

Аварія

УДАР ПРИЙНЯЛИ НА СЕБЕ

О 9 годині ранку 11 липня на 599 кілометрі шосе Ростов — Одеса назустріч колоні автобусів, в яких їхали у піонерський табір діти, вискочила вантажівка. Вона йшла по смузі просто на колону, не звертаючи уваги на сигнали, які подавав екіпаж машини супроводу ДАІ Черкаської області. Рятуючи дітей, старший лейтенант міліції Анатолій Скалько свідомо пішов на таран вантажівки, що неминуче зіткнулася б з колоною. Дітей було врятовано. Та, на жаль, рятівники отримали дуже серйозні травми (в машині разом з Скальком був його напарник, автоінспектор Андрій Басараб), життя одного з них під загрозою. Порушника — водія з Чернівецької області Мусензового — затримано. Йде слідство.

Володимир ГАНИЧ,
журналіст.
Херсонська область.

Футбол

СКАНДАЛ ЗА МЕЖАМИ ПОЛЯ

У стартовому матчі двадцятого туру, який проходив у Єревані, стався скандал. Болільники «Арарату» закидали після гри армійців Москви камінням, били тренерів, суддів... А сталося це після того, як гравець ЦСКА Сергєєв на 86 хвилині забив єдиний м'яч у цій грі. Інцидент буде розглянуто дисциплінарним комітетом Федерації футболу СРСР.

А ось у матчі «Дніпра» з «Чорноморцем» панував справжній футбол з маленькими драмами і голами. Відкрили рахунок гості. Після удару Кошелюка м'яч потрапив у штангу, а Сак забив його у ворота, сталося це на 5-й хвилині. Господарі відігралися через чверть години. Кудрицький у падінні головою пробив мимо Гришка. Другий тайм пройшов в обопільних атаках. Та жодній команді не вдалося добитися успіху — 1:1.

Черговий тур провели команди першої ліги. Ось результати матчів: «Нафтовик» — «Буковина» — 3:0, «Новбахор» — «Зімбрул» — 3:1, «Шинник» — «Динамо» (Ставрополь) — 4:1, «Локомотив» — «Котайк» — 0:0, «Нефтчі» — «Тілігул» — 4:2, «Динамо» (Сухумі) — «Таврія» — 1:0, «Уралмаш» — «Ростсільмаш» — 2:2, «Геолог» — «Кубань» — 3:0, «Зеніт» — «Ротор» — 1:1, «Пардаугаа» — «Кайрат» — 3:0.

В лідери зийшов «Ростсільмаш», у якого, як і у «Ротора», 28 очок. «Тілігул» має 27 очок, а «Буковина» та «Динамо» (Сухумі) — по 25.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Навколомистецькі новини

У КОСТЬОЛІ

Встановленню чехословацького органа у відреставрованому приміщенні колишнього костьолу передували палкі суперечки: для придбання інструмента треба було відірвати від міського бюджету 612 тисяч карбованців.

За два роки існування органа в місті виступило багато відомих вітчизняних та зарубіжних музикантів. А нещодавно на свої перші концерти запросила і білоцерківська органістка, випускниця Київської державної консерваторії Т. Орлова. Та головне те, що на фоні загального падіння цікавості до культури останнім часом інтерес до органної музики в Білій Церкві не спадає.

Анатолій ВЛАСЕНКО.
Київська область.

РОЗКОПКИ БЕЗ АРХЕОЛОГІВ

Велику колекцію єврейського срібла допомогли витягти на світ божий «розкопки» в... запасниках музею історичних коштовностей УРСР. Вироби майстрів XVIII — початку XX століття пролежали тут багато десятиріч. В 20—30-і роки були закриті музеї єврейської культури в Одесі та Києві, а срібні експонати конфісковані органами НКВС. В 60-і роки вони потрапили до «золотої комори» республіки. Й лише тепер наукові співробітники музею, спеціалісти-реставратори одержали можливість вивчити й підготувати до експонування опальну колекцію. «Ми навіть не знали, які коштовності маємо: всі предмети у цьому зібранні — світового рівня»,— сказала кореспондентові УЦАІ директор музею Жанна Арустамян.

Більшість виробів у колекції, яка зараз відправилася у Фінляндію, а восени буде показана у Києві,— ритуально-культового призначення. Вже реставровано 100 предметів, а всього у музеї близько 400. Втім, не виключено, що їх могло бути більше: адже експонати передали сюди без необхідної документації.

(УЦАІ).

Щось новеньке

НЕ ЗАПЛАТИШ — НЕ ПОЇДЕШ

Якщо ви не львів'янин і хочете поїхати «туди» через митниці на території Львівщини, вам доведеться сплатити 40 крб. за легковий автомобіль, 100 — за мікроавтобус і 200 — за автобус. Так вирішила сесія Львівської обласної Ради народних депутатів.

Є сюрприз і для мешканців області. Відтепер для них встановлена квота на кількість виїздів за кордон: не більше двох на календарний рік (крім поїздок за сімейними обставинами). Можна і більше, але вже третя поїздка обійдеться львів'янину в тисячу карбованців мита, четверта — в дві, п'ята — в чотири і т. д. Громадяни, які запросили іноземних туристів і не забезпечують їх житлом, сплачують збір у розмірі 500 крб.

Інформагентство «Інтелект».

Черговий по випуску новин
Костянтин ПАРИШКУРА.
Тел. 446-61-13.

Світська хроніка

ЗОЛОТИЙ КРУЧИК

Молодий, талановитий (і нежонатий) київський поет Ігор Кручик власним коштом видав книжку «Избранные черновики». Сюди увійшли його вірші останніх років, з успіхом читані автором усно, але не взяті до друку жодною газетою чи журналом. Пояснити це важко, бо вірші, м'яко кажучи, цікаві. Не менш, ніж зміст, вражає тираж збірки — 103 (сто три!) примірники, тобто, кожний примірник — вже — раритет, вже — на вагу золота.

Цей подарунок рідному місту Ігор Кручик зробив напередодні своєї еміграції. Невдовзі він рушає на два роки до Москви — здобувати офіційне підтвердження своєму талантові на літературних курсах.

Христофор ГРУША.

Пригода

СТАВ СИНОМ МАРКІЗИ

Охоронець школи в Немирові Григорій Гаврилюк випадково знайшов мале зайченя, яке, вочевидь, відбилося від матері. Приніс додому, згадавши, що кішка Маркіза привела кошенят. Зайченя прийняли, як свого, нагодували. Сірику — так назвали знайду — молоко нової матері, Маркізи, сподобалося. Цю історію розповів немирівський журналіст Богдан Леськів.

Вінницька область.

Знай наших!

ПЕРЕМОГА В БЕЛЬГІЇ

У бельгійському містечку Ізегемі проходили міжнародні змагання з 24-годинного бігу серед спортсменів старшого віку. Перемогу здобув 51-річний житель міста Сокаля Львівської області Володимир Конопльов, який за 24 години подолав 218 кілометрів 446 метрів.

Тарас ЛЕХМАН.
Львівська область.

ПОГОДА

24 липня у східній частині України короткочасний дощ, гроза. 25 липня по республіці без опадів. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду, при грозах поривчастий. Температура вдень 20—26, на півдні до 30 градусів. Уночі 10—16 градусів.

По Києву та області сьогодні без опадів. Вітер північно-західний, 3—8 метрів за секунду. Температура по області 20—25, по Києву 22—24 градуси.

КРЕМЕНЕЦЬКЕ «ЧАДО»

ЯК ГІГАНТОМАНІЯ СПРИЧИНЮЄ ЗУБОЖІННЯ

Підіймається на околиці старовинного міста Кременця на Тернопільщині сіра громада залізобетонного корпусу загальною виробничою площею 17 тисяч квадратних метрів, вартістю 16 мільйонів карбованців. На фронтоні вивіска: «Кременецький дослідний завод Всесоюзного науково-дослідницького інституту технології автомобільної промисловості». Кременчани називають його заводом порошкової металургії. Все було б гаразд, якби він функціонував, виготовляючи для автомобільної промисловості пресовані з металевого порошку деталі.

Сумна історія цього Кременецького заводу... Його будівництво почалося в 1986 році колишнім Міністерством машинобудування для тваринництва, продовжило будівництво Міністерство сільськогосподарського машинобудування... Коротше кажучи, за п'ять років у майбутнього «флагмана» кременецької промисловості змінилося шестеро господарів...

Працює на заводі 100 інженерів та робітників, які, щоб якось прожити, виробляють вручну водонапірні башти.

А в того ж союзного міністерства є в Кременці ще один завод, який тулиться у непридатних для виробництва приміщеннях (всі зручності, як то кажуть, на відкритому повітрі) й виробляє дуже дефіцитне обладнання — припливно-витяжні вентиляційні установки для тваринницьких ферм, дозатори-годувачі грубих подрібнених кормів.

Отож, один завод вартістю 16 мільйонів карбованців не функціонує, другий задихається у своїй тісноті.

Я розумію колишніх керівників Тернопільської області та Кременецького району, які узгоджували проектну документацію: їм дуже хотілося зробити периферійний Кременець центром сучасної промисловості. Правда, ніхто з них тоді не передбачав, скажімо, таких дрібничок: а звідки ж візьмуться трудові ресурси, яким чином створити інфраструктуру заводу,— тим більше, що за проектом тут передбачалося 2000 працюючих,— і чи потрібна взагалі області його продукція?

Можна лише здогадуватися, чому союзне міністерство втратило інтерес до кременецького «чада». Чи то забагато в країні заводів порошкової металургії, чи то вигідніше переводити метал у стружку та купляти по 15 доларів за штуку ущільнювальні кільця для ходових частин тракторів (ті кільця могли б виготовлятися в Кременці за 3—5 карбованців)?..

Приблизно такий самий підхід продемонструвало міністерство, продовжуючи протягом останніх років розвивати Тернопільський комбайновий завод, на якому сьогодні працює понад 8 тисяч осіб. Відгрохали так званий «сьомий корпус», а тепер не знають, що там виготовляти. Ніхто в Москві не взяв до уваги, що сьогодні істотно зменшується потреба в бурякозбиральних та гичкозбиральних комбайнах — суто спеціалізованих машинах, які є основною номенклатурою заводу. Бо кому потрібна техніка, що працює не більше, ніж 10—15 днів в рік, а коштує 70—80 тисяч карбованців...

Не відставав від своїх союзних «господарів» і республіканський Агропром, колишнє Міністерство сільського господарства. Вже десятий рік у Микулинцях будується сталеливарний цех потужністю шість тисяч тонн литва на рік. На жаль, київські чиновники забули про те, що сталеливарний процес треба доповнити механічною обробкою відлитих деталей, інакше невигідно реалізувати... ні, не продукцію — напівфабрикати. Ніхто не подумав і над тим, що для литва потрібне виробництво форм, потрібні кадри.

Тож першою реакцією на побачене в Кременці було: як добре було б, якби на отих сімнадцяти тисячах квадратних метрів розташувати виробництво сучасної техніки для переробки сільськогосподарської сировини... Потім пішли ще запитання. Яким чином забрати отой незакінчений завод (так само, як і інші) у Москви, передати його Києву чи Тернополю, де взяти технологічне устаткування та кошти, де підготувати кваліфіковані кадри, знайти гроші й фонди для будівництва житла, хто буде готувати виробництво, за яких умов захочуть з нами співпрацювати закордонні партнери?.. А може є сенс увійти до складу якоїсь асоціації чи концерну, скажімо, «Ротора» з Черкас, який раптом виявить інтерес до виготовлення сільськогосподарської техніки?..

Адже ні для кого не є секретом, що Україна відчуває надзвичайно гострий дефіцит сучасної сільськогосподарської техніки, обладнання для переробки сільськогосподарської сировини. Гігантоманія, яка багато років культивувалася на рівні державної політики, призвела до того, що на озброєнні сільського господарства є лише низькоефективна, дорога, ненадійна техніка, яка, крім зменшення рентабельності продукції, нічого не дає. Ще гірше становище в промисловості, що переробляє сільськогосподарську сировину...

За прикладами далеко не ходити. Тернопільщина — одна з найбільших аграрних областей республіки. Але побувайте на деяких харчових підприємствах області... Наприклад, Збаразький завод продтоварів — колишня синагога, до якої прибудовували в різні роки додаткові приміщення. Кременецький завод продтоварів — тулиться в непристосованому приміщенні. У такій самій тісноті існує Гримайлівський консервний завод... Якби цукрові, спиртові заводи, м'ясокомбінати частину продукції не віддавали до союзного фонду, а також військово-промисловому комплексові — вони б теж тулились в таких приміщеннях... Правда, виявляється, що деякі колгоспи не поспішають співпрацювати з м'ясокомбінатами. Бо — невигідно: краще самим реалізувати продукцію. Але ж колгоспи не мають ані власних м'ясопереробних, овочепереробних цехів, ані холодильників великої потужності.

Не допоможе справі й приватизація (якщо ті, що мають владу, це дозволять), створення малих підприємств, виробничих кооперативів. Зверніть увагу: більшість новостворених малих підприємств, кооперативів спеціалізуються на виробах з пластмаси, електроніці, металообробці... Практично немає серед них таких, що переробляють сільськогосподарську сировину, виготовляють одяг, взуття, різні товари повсякденного попиту. Все дуже просто: техніку ці малі підприємства дістають у «оборонців». Тільки на Тернопільському радіозаводі «Оріон» наднормативних товарно-матеріальних цінностей більше, ніж на 30 (!) мільйонів карбованців. Обладнання ж для виробництва харчових продуктів, одягу, взуття просто немає де взяти.

Ще один аспект. Створення сучасного виробничо-технологічного потенціалу промисловості, що випускає товари народного споживання, можливе лише в масштабі республіки. Бо Тернопільській, іншим аграрним областям це, скажемо відверто, просто не під силу.

Такі підприємства, про які йшлося вище, напевно, є в кожній області. Відомства — їхні господарі у своїй діяльності менш за все керуються інтересами народу. Тому, на мій погляд, було б добре, якби уряд України негайно зробив інвентаризацію незавершеного будівництва, перевірив діяльність підприємств, підпорядкованих союзним відомствам. Згідно з результатами інвентаризації необхідно визначити нові напрями їх діяльності. Передати республіці їх бажано без викупу, бо створювалися вони за рахунок платників податків України. Доцільно було б створити республіканське міністерство машинобудування для сільського господарства, переробної промисловості, яке б сприяло організації стартових умов для виробництва вкрай потрібної техніки, централізувало б матеріальні ресурси, виступало б гарантом у тих випадках, коли до справи залучаються іноземні партнери.

На мій погляд, Україні треба прийняти закон, який зафіксував би режим найбільшого сприяння підприємствам, які незалежно від форми власності вироблятимуть техніку для промисловості, виготовлятимуть товари повсякденного попиту, першої необхідності. В основі цього режиму мають бути пільги при оподаткуванні, відрахуванні коштів у загальнодержавні валютні фонди, спрощення процедур під час укладання бартерних угод, у разі створення спільних підприємств. Таким підприємствам має бути надано право максимально самостійно вирішувати всі свої внутрішні справи. У тому числі й справи господарювання в умовах оренди акціонерного товариства.

Немає сьогодні більш актуальної задачі, ніж насичення ринку споживчими товарами.

Герберт ГЕЛЛЕР,
економіст.
Тернопіль.

Чотириста тисяч магнітофонів випустить нинішнього року запорізький завод «Весна». Висока якість цих виробів гарантована тим, що цехи підприємства оснащені сучасним імпортним обладнанням. Нещодавно завод налагодив ділові контакти з одним із лідерів радіоелектронної промисловості — японською фірмою «Мацусіта». У складальному цеху запоріжців успішно діє автоматизоване виробництво цієї фірми.

На знімку: оператор Алла Беганська з дільниці гнучкого автоматизованого виробництва плат.

Фото Укрінформ.

— Жнива-91 —

ДО ОСЕНІ...

Нарешті жнива прийшли й на Поділля. І попри всі наші біди до них старанно підготувалися хлібороби Хмельниччини. Майже всі господарства завчасно підготували техніку, зерноочисні машини, запаслися нафтопродуктами.

Та, на жаль, окремі господарства ще й сьогодні не готові вивести в поле всю техніку. Скажімо, у колгоспі імені Горького Хмельницького району. 13 липня тут ще два комбайни були не готові до хлібозбирання.

— За такої готовності,— сказав депутат сільської Ради Микола Лисий,— доведеться жнивувати до осені. Бо тільки класти хліб у покоси доведеться не менше 10 днів.

— Це питання ми виносили на розгляд виконкому,— додає секретар виконкому Фросина Везденецька.— Та ефективність з того не велика. Річ у тім, що в такий скрутний час пішов у відпустку голова колгоспу Володимир Вознюк. Та це було б півбіди. Подався відпочивати і головний інженер господарства Микола Сваричевський... Я вже сама ходила до механізаторів, просила прискорити роботи. Та що вдієш, коли нема ні запасних частин, ні металу, щоб їх виклепати. Для цього треба було б інженерові добре «покрутитися».

Подивився я на порядки у горьківчан — і захотілося, щоб приватизацію та роздержавлення почали саме з цього господарства. Можливо, тоді б у кожного боліла душа за долю врожаю.

А ДЕ Ж «ЗАКРОМА»?

Урожай озимого ячменю на ланах радгоспу імені Леніна Літинського району — порівняно невеликий. По 30—32 центнери беруть хлібороби з гектара. Ще й техніка підводить. Знайома історія: нема запчастин. Особливо гостро відчувається дефіцит паливних насосів тракторів Т-25 і Т-40, акумуляторів. Везуть комусь м'ясо, мед, іншу сільгосппродукцію, а натомість беруть потрібне «залізяччя».

Побував на зернотоку цього господарства. Там працюють в основному школярі. Критих навісів не побачив, просто неба на заасфальтованому майданчику лежав цьогорічний урожай. А директор Василь Микичур розповідав про грандіозні плани радгоспу: перукарню, будинок культури... На їх будівництво, звичайно, підуть мільйони. Слухаючи директора, подумав, можливо, ті самі мільйони губляться тепер на зернотоку.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

ПОГОВОРИМО ПРО МОВУ

До нашої редакції надходить багато листів, у яких читачі обурюються, що не виконується недавно прийнятий Закон про мови в УРСР. Не надається належної уваги вивченню української мови у школах, та й шкіл з українською мовою викладання дуже мало в республіці.

Вашій увазі пропонуємо добірку листів наших читачів на цю тему.

ТАК РІДКО ЧУТИ

За своє життя я побувала в багатьох містах України, але мову рідну чула рідко. Ще на Заході можна почути українську мову, а чим далі на Схід — то її не чути. І я не раз замислювалась, а де ж вона, Україна? Культурних, освічених людей — письменників, священиків, добрих господарів землі знищено, знищено і нашу культуру. Але вірю і сподіваюсь, та й не тільки я, що у нас є багато розумних людей, котрі виведуть Україну з цієї безодні!

Р. ВОЙТОВИЧ.
село Білки
Іршавського району
Закарпатської області.

ВИРОДЖУЄМОСЬ?

Український народ дедалі більше втрачає рідну українську мову, культуру, натомість стаючи справжнім розсадником хімічної і радіаційної зарази...

П. КРУК.
Коломия
Івано-Франківської області.

НЕ ЦУРАЙТЕСЬ!

У деяких регіонах республіки української мови бояться, як чорт ладану, щоб і їм не приклеїли ярлик націоналістів...

І. ЗАПОРОЖЕЦЬ.
Дніпропетровськ.

НАЦІОНАЛІЗМ ЧИ СВІДОМІСТЬ НАЦІЇ?

Чого чіпляються до того Львова? Чого завжди галасують, що там напружена обстановка? Не варто забувати, що саме Західна Україна зберегла нам рідну мову, обряди, традиції, національну самосвідомість. Навіщо ж робити з них націоналістів або екстремістів...

Г. КРИЖНЯ.
Біла Церква.

В АВСТРАЛІЇ ЗНАЮТЬ, А В ОДЕСІ — НІ

Хвала і низький уклін нашим братам і сестрам, яких доля розкидала по всьому світу за те, що вони свято зберігають мову, культуру, звичаї своїх предків. У Австралії, наприклад, існує кілька українських шкіл, вищих навчальних закладів, радіотелепередачі ведуться теж українською мовою. А як приємно було слухати тріо бандуристок з української діаспори, що недавно транслювали по радіо! А в Одесі, де є більше сотні шкіл, — тільки одиниці з українською мовою викладання. Чи «батьки» Одеси не їдять українського хліба, що так нешанобливо ставляться до нашої рідної мови?

П. ДЕМИДЕНКО.
Затишшя
Одеської області.

КОЖНОМУ СВОЄ

Недавно дивився по телебаченню інтерв'ю з прокурором республіки М. Потебеньком. Як я здивувався, коли на запитання кореспондента українською мовою він відповідав російською. До того ж аж ніяк не бездоганною. На мою думку, він як українець має володіти українською мовою, а як висока службова особа згідно з вимогами Закону про мови зобов'язаний користуватися у службових справах державною мовою. Не можу не згадати як приклад інтернаціоналізму В. Фокіна, який прекрасно володіє українською мовою, а сам же росіянин.

С. ВЕНЖЕГА.
Донецьк.

ДЕ КУПИТИ СЛОВНИКА?

Я росіянка. Про Україну знала тільки з уроків географії. Так склалася доля, що десятирічку закінчувала в Дніпропетровську. Українська мова була для мене важчою за будь-яку іноземну. Та я зуміла «подолати» її всього за один рік, і в атестаті у мене стояли відмінні оцінки. Своєю наполегливістю я здивувала викладачів. Але тоді було вдосталь підручників. Потім, де б я не працювала, скрізь у вжитку була тільки російська мова, навіть українці не бажали розмовляти рідною мовою. Почала забувати і я те, що так тяжко мені далося в юності.

Хотілось би купити словник для вивчення української мови, але в магазинах немає ні підручників, ні словників...

І. НОВИКОВА.
Дніпропетровськ.

ДОВІДКА ВІДДІЛУ ЛИСТІВ ТА СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Отже, де можна придбати українсько-російський словник?

— У книгарні, — відповіла головний редактор видавництва «Радянська школа» Світлана Андріївна Козлова. — Щойно у нашому видавництві вийшло з друку 200 тисяч примірників російсько-українського, українсько-російського словника. Автори — Д. Ганич та І. Олійник.

Минулого, 1990 року київські видавництва спільно випустили цей же словник майже мільйонним тиражем. Ми розуміємо, що словник дуже потрібен, але на більший тираж у нас просто немає паперу...

СПОДІВАЮСЬ НА ГАЗЕТУ

З вірою в газету хочу висловити побажання, щоб «Голос України» став зразком літературної української мови для громадян нашої республіки. Щоб на прикладі нашої газети можна було вчитися правильно розмовляти українською мовою, навчитися любити її, і не вживати більше суржику, навіть у розмові.

З повагою
О. МЕЛЬНИК.

Гадяч
Полтавської області.

«НЕ РУБАЙТЕ КОРІННЯ!»

Скільки пам'ятаю, скрізь писалось і говорилось: «Діти — наше майбутнє!», «Все найкраще дітям!», «Щаслива радянська дітвора». А які гарні пісні складали наші композитори і поети про дітей!

Але вже у роки перебудови ми дізналися, що країна «розвинутого соціалізму» за дитячою смертністю посідає одне з перших місць у світі, навіть випередила країни, які розвиваються.

Після взяття курсу на перебудову ми набрали такого прискорення до ринкової економіки, що полиці в магазинах спорожніли, і, вийшовши на фінішну пряму, перегнали всі країни за цінами на дитячі товари. Тепер за метр тканин для шкільної форми, яка коштувала 8, треба заплатити 33 карбованці, тоді як за метр костюмної тканини «Рафа», яка коштувала 12,8, — 30 карбованців. За плаття (шкільна форма) 38-го розміру треба вже дати не 12 карбованців, а 62! Бачите, дівчатка і хлопчики, як рідна держава «дбає» про своє майбутнє!

Отож, обдирай не ближнього свого, а неімущого, який ще не заробив жодної копійки. Хіба що одержить дотацію. А чи вистачить отієї дотації моїй сусідці, Коваль Валентині Миколаївні, в якої шестеро дітей? Їй потрібно продати не менше як дві корови, щоб одягти і взути їх на початок нового навчального року, не кажучи вже про зиму...

Гонорар прошу переказати у Фонд допомоги дітям Чорнобиля.

Микола ГНЕСЬ.
с. Бесідки,
Славутський район
Хмельницької області.

ЗА НАРОД — НА МІТИНГАХ?

21 червня 1991 року народні депутати УРСР поіменно, більшістю голосів, проголосували проти пропозиції обирати голів сільських, селищних, міських, районних, обласних Рад народних депутатів прямим голосуванням. Що ж виходить, бояться народу? Не довіряють йому?

Чому народні депутати УРСР позбавили своїх виборців права обирати керівні органи Рад, як це робиться у всіх демократичних країнах світу? За нами залишається право відкликати тих депутатів, які не захищають інтересів свого народу.

Дмитро БРОВАР, інвалід Великої Вітчизняної війни.
Лохвиця
Полтавської області.

Пропозиція

ПОДІЛІТЬСЯ, КОЛЕГИ!

У період становлення ринкових відносин незахищеними виявились і місцеві газети (причини відомі: подорожчання послуг на їх розповсюдження, нестача паперу і високі ціни на нього). У нашій Житомирській області, наприклад, районні газети повинні виходити тричі на тиждень. А насправді читачі їх отримують всього один раз.

Де ж вихід? Його я вбачаю в тому, щоб скоротити періодичність обласних і республіканських газет. Тоді і для нас, ну хоча б для дворазового виходу, вистачить паперу. Цього буде достатньо, щоб забезпечити населення інформацією, враховуючи поширення її по радіо і телебаченню.

В. ЯЦЕНКО, редактор ємільчинської райгазети «Народна трибуна».
Житомирська область.

За листом читача

ВИННИХ НЕ ЗНАЙШЛОСЯ

15 липня минулого року поблизу маяка, розташованого на річці Південний Буг у Корабельному районі міста Миколаєва, серед білого дня втопилася шістнадцятилітня дівчина — студентка II курсу Ірпінського індустріального технікуму Наталка Костюшко.

Прокуратурою Жовтневого району міста було порушено кримінальну справу, яку розслідував старший слідчий цієї прокуратури юрист 2-го класу Ю. Черенков.

Слідством, як викладено в постанові про закриття кримінальної справи від 30 жовтня 1990 року, винуватців не встановлено, а все звалено на необережність самої загиблої. Але події цієї трагедії спростовують постанову.

Ось що розповіла Ніна Бондарчук, однокласниця та односельчанка загиблої.

— Ми, цебто група студентів Ірпінського індустріального технікуму, відряджені на сільськогосподарські роботи в один із приміських радгоспів Миколаєва, цього дня автобусом на чолі з керівниками групи Г. Шумовою та Т. Ніколаєнко приїхали на річку Південний Буг відпочити. Я, Наталія Костюшко та Рая Денисенко роздяглися неподалік від того місця, де сталося нещастя. Трохи прохололи, тому Наталія запропонувала піти скупатися, мовляв, так буде тепліше...

І дівчата пішли туди, де вже купалися хлопці, тож порушниками були не троє дівчат, як це стверджує слідчий, який поквапливо закрив справу...

Він зовсім не звернув уваги на саме місце події. А слідство повинно було з'ясувати всі обставини і причини цього трагічного випадку, потурбуватися, щоб у майбутньому не повторювалося подібне з людьми, а особливо з дітьми. Адже того дня, коли сталося нещастя з Наталією Костюшко, там було 500 — 600 дітей шкільного віку, до того ж приїжджих з Ленінграда.

Напевне, слідчому варто було з'ясувати те, хто із службових осіб у Миколаєві повинен був потурбуватися, щоб місце, де сталося нещастя, мало про це якісь попереджувальні написи, знаки. Обов'язок слідчого, прокурора чи іншої службової особи, яка проводила дізнання чи слідство, в таких випадках вносити відповідні пропозиції, подання до керівних органів чи місцевих органів влади чи управління.

Напевне, з цього приводу скажуть своє слово працівники прокуратури Миколаївської області та прокуратури УРСР, куди зверталася Надія Павлівна — мати загиблої.

Іван ДОЛГИЙ.

Експрес-новини

Президент Хорватії Туджман закликав народи республіки зберігати спокій та не піддаватися на провокації, але одночасно бути готовими до тотальної війни на захист Хорватії. Цю заяву було зроблено після того, як Туджман залишив засідання Президії Югославії у місті Охріді, під час якого, за його словами, він запропонував вивести з республіки частини федеральної армії та роззброїти незаконні сербські формування.

* * *

Ізраїльські офіційні представники заявили, що відповідь про участь цієї країни у близькосхідній мирній конференції, провести яку пропонують США, буде дано найближчими днями. Американська сторона заявила, що президент Буш хотів би одержати цю відповідь перед своїм візитом до Москви для зустрічі у верхах.

* * *

Представник генерального секретаря ООН Агахан, який координує подання гуманітарної допомоги Іраку, закликав Раду Безпеки дозволити цій країні продавати нафту для оплати продовольства, медикаментів та інших товарів, украй необхідних населенню. Виступаючи на пресконференції, Агахан сказав, що Ірак стоїть перед кризою, яка може перетворитися на катастрофу.

* * *

У сенаті США розпочалися дебати щодо нових більш суворих умов відновлення у наступному році статусу найбільшого сприяння КНР у торгівлі із Сполученими Штатами. Лідер сенатської більшості Мітчел заявив, що розглядає нові умови як відповідь на порушення прав людини, торгові обмеження та розповсюдження зброї в Китаї.

* * *

Держсекретар Сполучених Штатів Бейкер прибув до Малайзії для участі у щорічній зустрічі міністрів закордонних справ країн — членів АСЕАН — асоціації держав Південно-Східної Азії (Бруней, Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд) з представниками їх семи головних торгових партнерів (США, ЄЕС, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Японія, Південна Корея).

У центрі уваги переговорів будуть проблеми регіональної безпеки та додержання прав людини.

* * *

Міністр оборони Французької Республіки Жокс заявив, що у наступному році Франція виведе із західної частини Німеччини ще 10 тисяч французьких військовослужбовців. Таким чином до кінця 1992 року у ФРН залишиться близько 30 тисяч французьких солдат, яких теж буде виведено, але протягом наступних чотирьох років.

ЧОМУ НЕ СТРАЙКУЄ РУР

А як у них!

У промисловому Рурі важко точно визначити, де закінчується одне місто і починається інше. Бохум, Гельзенкірхен, Херне, Віттен, Кастроп-Рауксель і Реклінгхаузен — по суті справи, одне велике місто-гігант. Головне в його силуеті — старі й сучасні башти шахт і відсутність знайомих усім нам териконів, що мають наші шахтарські райони. В Рурі насипання відходів ведеться «художньо» — за рельєфом місцевості. З подальшим засаджуванням штучних пагорбів сотнею видів дерев і чагарників.

У центрі Реклінгхаузена розташована шахта імені генерала Блюменталя — одна з наймолодших і найсучасніших у Рурі.

Тут і працює глава сім'ї, в якій мені доведеться провести день і зрозуміти, як і на що вона живе. Петер Шарф, 37 років від роду, стаж роботи на шахті імені генерала Блюменталя — 17 років. Пройшов шлях від кріпильника у вибої, а потім, коли ця професія відмерла, перевчився на електромеханіка. Однак продовжував працювати під землею. П'ять хвилин їзди на його автомобілі — і ми на вулиці Грауденцерштрасе, де і проживає Петер Шарф.

— Скільки ви заробляєте? — не втерпів я уже в автомобілі з головним запитанням, яке приготував удома.

— 4382 марки,— сказав він, не задумуючись.— На руки одержую три тисячі.

Ми зупинились біля триповерхової сірої будівлі, яка метрів на двісті простяглась уздовж вулиці. Сім'я Шарфа займає чотирикімнатну квартиру на першому поверсі.

— У нас 92 квадратних метри житлової площі,— уточнив господар.

Через п'ять хвилин із дверей випурхнули і побігли в реальну школу, що розташована неподалік, дві його дочки — Штефані 11 років і 9-річна Катрін.

— За їх навчання ми нічого не платимо. Витрачаємо лише на зошити і деякі книжки. Шкільних сніданків у німецьких школах і гімназіях немає, тому бутерброди вони беруть із дому, а там п'ють тільки какао. Із бюджету сім'ї на це йде по 2 марки щотиждень. У кожної дитини по просторій кімнаті, велика вітальня, спальня, кухня, пристойні меблі. Однак виникла підозра, що керівництво вугільного концерну «Рур-коль» спеціально підібрало показову шахтарську родину.

— Та ні,— говорить Петер,— так живуть практично всі шахтарські сім'ї Рура.

Починаються запитання а ля фінінспектор. Схоже, господаря це зовсім не лякає. Дивіться,— говорить Петер і дістає розпечатку свого заробітку за останній місяць. У графі «всього належить» стоїть 4382 марки. Потім іде великий стовпчик вирахувань: 291 марка за медичне страхування, 409 — внесок у фонд пенсійного забезпечення, 95 — у фонд допомоги по безробіттю. Всього утримано на шахті 1253 марки. Здається, багато. Однак це внески у потрібну справу. Медичне страхування передбачає обслуговування не тільки Петера, але і членів його родини. А це означає, що багато які ліки він одержує безплатно. За операцію він буде платити мінімум, решту виплатить лікарняна каса. Наприклад, видалення апендиксу обходиться хворому в шість тисяч. Для члена каси — марок двісті.

Одержавши на руки три тисячі марок, Петер виплачує щомісяця по 650 за квартиру плюс 80 за електрику. Його витрати були б іще більшими, якби шахта в плані соціальної допомоги не надавала щорічно кожному шахтарю безплатно 7 тонн вугілля. В тому числі пенсіонерам. Кому вугілля не потрібне, його вартість перераховують для оплати опалення і гарячої води. Тому для сім'ї Шарфа опалення і гаряча вода — безплатно.

— Скільки ж витрачається на їжу і одяг?

— Ми собі ні в чому не відмовляємо. Діти цілий рік з овочами і фруктами. Багато витрачаємо і на їх одяг. Додайте до цього ще 50 марок за телефон, 120 на страхування життя батьків, сотню — на страховку дітей, триста — автомобіля. Всього виходить 1150 марок. Плюс півтори тисячі на харчування і одяг. Що залишилось від трьох тисяч зарплати?

— Заощаджуєте ви щонебудь на книжку? — запитую я.

— Не завжди. І якби не 480 марок — третина місячної ставки жінки в продовольчому магазині, то і взагалі б нічого не залишалось.

Всю роботу щодо підтримання порядку у квартирі: дрібний ремонт сантехніки, обклейку шпалер — Петер робить своїми руками. Сам ремонтує і автомобіль, що одержав від свого батька-шахтаря. Той захворів і практично не їздив на ньому останні шість років.

— Чи збираєтеся ви міняти його на престижну марку?

— Чесно кажучи, хотілось би. Однак зараз це навряд чи доцільно. Кредит, проценти... Одначе хто знає, що буде через п'ять років?

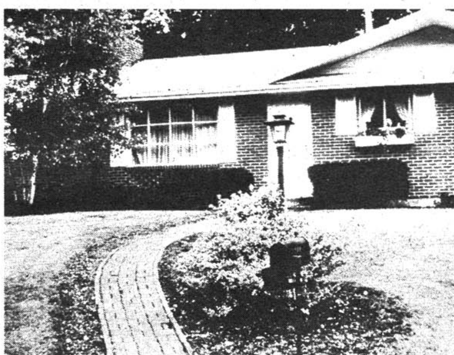
Мабуть, остання фраза найповніше відобразила настрій, що панує зараз у Рурі. Недавно міністр економіки ФРН Юрган Меллеман оголосив, що уряд має намір достроково позбавити шахти субсидій. Тонна вугілля, видобутого в ФРН, коштує набагато більше, ніж на світовому ринку. Щоб його реалізувати за світовими цінами, федеральний уряд покриває різницю. А реалізація плану Меллемана одізветься масовими звільненнями.

— Так чому ж не страйкують рурські шахтарі? — запитав я наостанок.

— А вони ніколи і не страйкували. Для нас це катастрофа. Уряд скаже: ну й страйкуйте. Запасів вугілля у нас більш ніж достатньо. До того ж його дешевше купити за кордоном. Тому шахтарі обирають інші форми боротьби.

Геннадій КУЛЬБИЦЬКИЙ.
Реклінгхаузен.

Погляд

ЧИ НАШЕ ЦЕ МАЙБУТНЄ?

Те, що ви бачите на фото — типовий будинок звичайного американського фермера. Доглянута затишна місцинка, де він може відпочити з сім'єю після важкого трудового дня. Не треба йому і вдома думати, де дістати корми або паливо. На відміну від нашого. Але, сподіваємось, й український селянин, який працює аж ніяк не менше за американського колегу, колись теж житиме у сучасному будинку з усіма зручностями, їздитиме будь-куди на новому автомобілі, не згадуючи про диктат «хазяїв»-начальників. Земля наша багата і може дати людям усе. Аби тільки не забували її дбайливі руки, а тими руками не керували чиновники у високих кріслах. І будуть стояти на цій землі, може, й не котеджі за американським стандартом, а просторі світлі українські хати. Хоча — як кому подобається. Тож, хай щастить.

Фото ТАРС.

Інформ-шоу

РЕКЛАМА ДЛЯ ДЕПУТАТІВ

Щодня в урядовому кварталі Бонна можна побачити невеличкий триколісний автомобіль на сонячних батареях. Це своєрідна реклама можливостей використання в майбутньому нових видів енергії, що не завдають шкоди навколишньому середовищу. Будь-хто з депутатів або із службовців бундестагу, заплативши невелику суму, може взяти цю машину напрокат, щоб пересвідчитись у «чинності» новітніх технологій. Одноразового запасу енергії вистачає на 40—60 кілометрів.

УСІ НА ЗАХИСТ СПОЖИВАЧА!

Відомо, що на Заході все робиться за формулою «споживач завжди правий». Але й вона іноді потребує державного захисту. Тому міністерство зовнішньої торгівлі та промисловості Японії вирішило розробити проект нового закону про відповідальність за браковану продукцію.

За чинним законодавством виробник зобов'язаний компенсувати шкоду від браку за умови, якщо споживач доведе наявність дефекту через вину фірми. Проте в умовах насичення ринку складними науково-ємними товарами звичайний споживач іноді не в змозі розібратися в механізмі виробу і тим більше доказати вину виробника.

Враховуючи це за новим законом фірма заздалегідь бере на себе відповідальність за брак, проводячи технічну експертизу та відшкодовуючи збитки незалежно від причин дефекту. Буде встановлено і термін, протягом якого «фірмачі» відповідають за свою продукцію. Торгові фірми, що продали бракований товар, від такої відповідальності звільняються.

АФРИКА — ВЕЛИКИЙ ІНКУБАТОР

Дуже часто науковці-палеонтологи протягом багатьох років шукають новий «матеріал» для досліджень. Але іноді вдача посміхається їм так щиро, що важко уявити.

Так було і з професором Інституту палеонтології імені Б. Прайса (ПНР) Дж. Кітчингом. Коли він знайшов гніздо з яйцями динозаврів віком 190 мільйонів років (до цього було знайдено лише три подібні кладки на 125 мільйонів років молодші), то подумав, що вже досяг піку наукової кар'єри.

Але недавно в провінції Оранжева та в Лесото вчений знайшов ще шість гнізд, по шість—вісім яєць у кожному. У трьох кладках ясно було видно ембріонів стародавніх рептилій. До речі, до Кітчинга нікому не вдалося натрапити на такі знахідки в цих районах.

Цікаво, що одне з гнізд професор знайшов під час прогулянки біля місця, де велися дорожні роботи. Вчений просто зазирнув у траншею і... обімлів.

А В ІНДІЇ ПЕРЛОВІ РІКИ...

Сьогодні монополістами у виробництві штучних перлів є купка японських та китайських підприємців, які мають з цього багатомільярдні бариші. Але схоже на те, що скоро їм на п'яти почнуть наступати індійські «колеги».

Так, старшому науковому співробітнику Інституту прісноводних культур К. Джанакіраму вдалося виростити перлину в мушлі прісноводної мідії. Вважають, що нова технологія буде вигідною з комерційної точки зору. І не доведеться більше Індії витрачати мільйони у валюті для експорту «перламутрових камінців».

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

Про охорону навколишнього природного середовища

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки для життєдіяльності людини — невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Українська РСР здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Цей закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідація негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Стаття 2. Законодавство Української РСР про охорону навколишнього природного середовища

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Українській РСР регулюються цим Законом, а також розроблюваними відповідно до нього земельним, водним, лісовим законодавством, законодавством про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання рослинного і тваринного світу та іншим спеціальним законодавством.

Стаття 3. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища

Основними принципами охорони навколишнього природного середовища є:

а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

в) запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широке впровадження новітніх технологій;

д) збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

є) обов'язковість екологічної експертизи;

ж) гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

з) науково обгрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на природне середовище;

и) безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;

і) стягнення плати за забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів, компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

ї) вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної зміненості територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

й) поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

к) вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва.

Стаття 4. Право власності на природні ресурси

Природні ресурси Української РСР є власністю народу України, який має право володіння, використання та розпорядження природними багатствами республіки.

Повновладдя народу України в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів реалізується на основі Конституції Української РСР як безпосередньо, шляхом проведення референдумів, так і через республіканські органи державної влади відповідно до законодавства Української РСР.

Від імені народу України право розпорядження природними ресурсами здійснює Верховна Рада Української РСР.

Стаття 5. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища

Державній охороні і регулюванню використання на території Української РСР підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в народному господарстві в даний період (земля, її надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси.

Особливій державній охороні підлягають території та об'єкти природно-заповідного фонду Української РСР й інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства Української РСР.

Державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають також здоров'я і життя людей.

Стаття 6. Державні екологічні програми

З метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності Української РСР по організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів на перспективу розробляються і приймаються державні республіканські, міждержавні, регіональні, місцеві та інші територіальні програми.

Порядок розробки державних екологічних програм визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 7. Освіта і виховання в галузі охорони навколишнього природного середовища

Підвищення екологічної культури суспільства і професійна підготовка спеціалістів забезпечуються загальною обов'язковою комплексною освітою та вихованням в галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі в дошкільних дитячих закладах, в системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Екологічні знання є обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища.

Спеціально визначені вищі та професійні навчальні заклади здійснюють підготовку спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням суспільних потреб.

Стаття 8. Наукові дослідження

В Українській РСР проводяться систематичні комплексні наукові дослідження навколишнього природного середовища та природних ресурсів з метою розробки наукових основ їх охорони та раціонального використання, забезпечення екологічної безпеки.

Координацію та узагальнення результатів цих досліджень здійснюють Академія наук Української РСР та Міністерство охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Розділ II.
ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН

Стаття 9. Екологічні права громадян Української РСР

Кожний громадянин Української РСР має право на:

а) безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище;

б) участь в обговоренні проектів законодавчих актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, та внесення пропозицій до державних та господарських органів, установ та організацій з цих питань;

в) участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;

г) здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;

д) об'єднання в громадські природоохоронні формування;

е) одержання у встановленому порядку повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища та його вплив на здоров'я населення;

є) участь в проведенні громадської екологічної експертизи;

ж) одержання екологічної освіти;

з) подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Законодавством Української РСР можуть бути визначені й інші екологічні права громадян республіки.

Стаття 10. Гарантії екологічних прав громадян

Екологічні права громадян забезпечуються:

а) проведенням широкомасштабних державних заходів щодо підтримання, відновлення і поліпшення стану навколишнього природного середовища;

б) обов'язком міністерств, відомств, підприємств, установ, організацій здійснювати технічні та інші заходи для запобігання шкідливому впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, виконувати екологічні вимоги при плануванні, розміщенні продуктивних сил, будівництві та експлуатації народногосподарських об'єктів;

в) участю громадських об'єднань та громадян у діяльності щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) здійсненням державного та громадського контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

д) компенсацією в установленому порядку шкоди, заподіяної здоров'ю і майну громадян внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

е) невідворотністю відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Діяльність, що перешкоджає здійсненню права громадян на безпечне навколишнє природне середовище та інших їх екологічних прав підлягає припиненню в порядку, встановленому цим Законом та іншим законодавством Української РСР.

Стаття 11. Захист прав громадян Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

Українська РСР гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством.

Ради народних депутатів, спеціально уповноважені державні органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів зобов'язані подавати всебічну допомогу громадянам у здійсненні природоохоронної діяльності, враховувати їхні пропозиції щодо поліпшення стану навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, залучати громадян до участі у вирішенні питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

Порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 12. Обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадяни Української РСР зобов'язані:

а) берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

(Продовження на 10-й стор.).

Про охорону навколишнього природного середовища

(Продовження. Початок на 9-й стор.).

б) здійснювати діяльність з додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

в) не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів;

г) вносити плату за спеціальне використання природних ресурсів та штрафи за екологічні правопорушення;

д) компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище.

Громадяни Української РСР зобов'язані виконувати й інші обов'язки у галузі охорони навколишнього природного середовища відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ III.

ПОВНОВАЖЕННЯ РАД НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 13. Компетенція Верховної Ради Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

До виключної компетенції Верховної Ради Української РСР у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища відповідно до Конституції Української РСР належать:

а) визначення основних напрямів державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища;

б) затвердження державних екологічних програм;

в) визначення правових основ регулювання відносин у галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі щодо прийняття рішень про обмеження, зупинення (тимчасово), або припинення діяльності підприємств і об'єктів, в разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

г) визначення повноважень Рад народних депутатів, порядку організації та діяльності органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

д) встановлення правового режиму зон надзвичайної екологічної ситуації, статусу потерпілих громадян та оголошення таких зон на території республіки.

Верховна Рада Української РСР відповідно до Конституції Української РСР може приймати до свого розгляду й інші питання охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Стаття 14. Компетенція Верховної Ради Кримської АРСР

Верховна Рада Кримської АРСР в галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища:

а) визначає порядок організації та діяльності органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

б) визначає повноваження Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів;

в) забезпечує реалізацію екологічної політики Української РСР, екологічних прав та інтересів громадян;

г) затверджує екологічні програми;

д) організує вивчення навколишнього природного середовища;

е) створює і визначає статус позабюджетних, резервних, в тому числі й валютних, фондів для фінансування програм та інших заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

є) приймає рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, встановлює додаткові їх категорії;

ж) припиняє господарську діяльність підприємств, установ і організацій, що знаходяться у підпорядкуванні Кримської АРСР, а також обмежує або зупиняє (тимчасово) діяльність підприємств, установ і організацій не підпорядкованих органам влади Кримської АРСР в разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

з) встановлює в разі потреби нормативи екологічної безпеки, більш суворі, ніж ті, що діють в цілому на території Української РСР.

Верховна Рада Кримської АРСР здійснює й інші повноваження, не віднесені законодавством Української РСР до компетенції республіканських органів державної влади Української РСР.

Стаття 15. Повноваження місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Місцеві Ради народних депутатів несуть відповідальність за стан навколишнього природного середовища на своїй території і в межах своєї компетенції:

а) забезпечують реалізацію екологічної політики Української РСР, екологічних прав громадян;

б) дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій;

в) затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планіровки і забудови населених пунктів, їх генеральні плани та схеми промислових вузлів;

г) видають і скасовують дозволи на відособлене спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;

д) затверджують місцеві екологічні програми;

е) організовують вивчення навколишнього природного середовища;

є) створюють і визначають статус позабюджетних, резервних, в тому числі й валютних фондів для фінансування програм та інших заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

ж) організують в разі необхідності проведення екологічної експертизи;

з) забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища;

и) організують роботу по ліквідації екологічних наслідків аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, і громадян;

і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;

ї) здійснюють контроль за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

й) припиняють господарську діяльність підприємств, установ та організацій місцевого підпорядкування, а також обмежують чи зупиняють (тимчасово) діяльність не підпорядкованих Раді народних депутатів підприємств, установ та організацій в разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

к) координують діяльність відповідних спеціально уповноважених державних органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів на території місцевої Ради народних депутатів.

Місцеві Ради народних депутатів можуть здійснювати й інші повноваження відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ IV.

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 16. Управління в галузі охорони навколишнього природного середовища

Управління охороною навколишнього природного середовища полягає у здійсненні у цій галузі функцій спостереження, дослідження, екологічної експертизи, контролю, прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності.

Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюють Кабінет Міністрів Української РСР, Ради народних депутатів та їх виконавчі і розпорядчі органи, а також спеціально уповноважені на те державні органи по охороні навколишнього природного середовища і використанню природних ресурсів та інші державні органи відповідно до законодавства Української РСР.

Спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів у республіці є Міністерство охорони навколишнього природного середовища Української РСР, його органи на місцях та інші державні органи, до компетенції яких законодавством Української РСР та Кримської АРСР віднесено здійснення зазначених функцій.

Громадське управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється громадськими об'єднаннями і організаціями, якщо така діяльність передбачена їх статутами, зареєстрованими відповідно до законодавства Української РСР.

Метою управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 17. Компетенція Кабінету Міністрів Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

Кабінет Міністрів Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища:

а) здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою Української РСР екологічної політики;

б) забезпечує розробку державних республіканських, міждержавних і регіональних екологічних програм;

в) координує діяльність міністерств, відомств, інших установ та організацій Української РСР у питаннях охорони навколишнього природного середовища;

г) встановлює порядок утворення і використання республіканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища;

д) встановлює порядок розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів;

е) встановлює порядок визначення плати та її граничних розмірів за користування природними ресурсами, забруднення навколишнього природного середовища, розміщення відходів, інші види шкідливого впливу на нього;

є) приймає рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду республіканського значення;

ж) організує екологічне виховання та екологічну освіту громадян;

з) приймає рішення про зупинення (тимчасово) або припинення діяльності підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та підпорядкування в разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

и) керує зовнішніми зв'язками Української РСР в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Кабінет Міністрів Української РСР може здійснювати й інші повноваження відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 18. Компетенція уряду Кримської АРСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

Уряд Кримської АРСР у галузі охорони навколишнього природного середовища на своїй території:

а) здійснює реалізацію законодавства Української РСР та Кримської АРСР в галузі охорони навколишнього природного середовища;

б) організує розробку екологічних програм;

в) координує діяльність міністерств, відомств, а також підприємств, установ та організацій в Кримській АРСР у питаннях охорони навколишнього природного середовища незалежно від форм власності та підпорядкування;

г) встановлює порядок утворення і використання позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища Кримської АРСР;

д) погоджує розміщення підприємств, установ і організацій;

е) організує управління і контроль в галузі охорони навколишнього природного середовища;

є) визначає в установленому порядку нормативи плати і розміри платежів за забруднення навколишнього природного середовища, розміщення відходів;

ж) затверджує за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР для підприємств, установ і організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком природних ресурсів республіканського значення, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком викидів чи скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів республіканського значення, навколишнього природного середовища з межами території Кримської АРСР, та ліміти розміщення відходів;

з) організує проведення державної екологічної експертизи об'єктів, що створюються або функціонують на території Кримської АРСР;

и) погоджує поточні і перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

і) організує ліквідацію екологічних наслідків аварій, залучає до її проведення підприємства, установи, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності, і громадян;

ї) забезпечує систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ та організацій про стан навколишнього природного середовища;

й) організує екологічну освіту та екологічне виховання громадян.

Уряд Кримської АРСР може здійснювати і інші повноваження, що не входять до компетенції республіканських органів державного управління Української РСР.

Стаття 19. Компетенція виконавчих і розпорядчих органів місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Виконавчі та розпорядчі органи місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

а) здійснюють реалізацію рішень відповідних Рад народних депутатів;

б) координують діяльність місцевих органів управління, підприємств, установ та організацій, розташованих на території місцевої Ради народних депутатів, незалежно від форм власності та підпорядкування;

в) організують розробку місцевих екологічних програм;

г) визначають в установленому порядку нормативи плати і розміри платежів за забруднення навколишнього природного середовища та розміщення відходів;

(Продовження на 11-й стор.).

Про охорону навколишнього природного середовища

(Продовження. Початок на 9-й, 10-й стор.).

д) затверджують за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів республіканського значення, ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком викидів і скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів республіканського значення або навколишнього природного середовища за межами території цієї Ради народних депутатів, та ліміти розміщення відходів;

е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення промислових, побутових та інших відходів на своїй території;

є) формують і використовують місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища;

ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;

и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;

і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Виконавчі і розпорядчі органи Рад народних депутатів можуть здійснювати й інші повноваження, відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 20. Компетенція спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів

До компетенції Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР і його органів на місцях належать:

а) здійснення комплексного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища в республіці, проведення єдиної науково-технічної політики з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, координація діяльності міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій в цій галузі;

б) державний контроль за використанням і охороною земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони республіки, а також за додержанням норм екологічної безпеки;

в) організація моніторингу навколишнього природного середовища, створення і забезпечення роботи республіканської екологічної інформаційної системи;

г) затвердження нормативів, правил, участь у розробці стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

д) здійснення державної екологічної експертизи;

е) одержання безоплатно від міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для виконання покладених на нього завдань;

є) видача дозволів на захоронення (складування) промислових, побутових та інших відходів, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, на спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства Української РСР;

ж) обмеження чи зупинення (тимчасово) діяльності підприємств і об'єктів, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на використання природних ресурсів, з перевищенням лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин;

з) подання позовів про відшкодування збитків і втрат, заподіяних в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

и) складання протоколів та розгляд справ про адміністративні правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

і) керівництво заповідною справою, ведення Червоної книги Української РСР;

ї) координація роботи інших спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;

й) здійснення міжнародного співробітництва з питань охорони навколишнього природного середовища, вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду в цій галузі, організація виконання зобов'язань Української РСР відповідно до міжнародних угод з питань охорони навколишнього природного середовища.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища Української РСР виконує й інші функції відповідно до положення про нього, що затверджується Кабінетом Міністрів Української РСР.

В системі органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР можуть створюватись спеціальні підрозділи, працівники яких наділяються правом носіння форми встановленого зразка і вогнепальної зброї.

Законодавством Української РСР передбачається охорона честі, гідності, здоров'я і життя працівників спеціальних підрозділів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР та його органів на місцях.

Рішення Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР з питань, що віднесені до його компетенції, є обов'язковими для всіх підприємств, установ та організацій і можуть бути оскаржені у судовому порядку.

Компетенція інших спеціально уповноважених державних органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів визначається законодавством Української РСР, а також положеннями про ці органи, які затверджуються у встановленому порядку.

Стаття 21. Повноваження громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадські природоохоронні об'єднання мають право:

а) розробляти і пропагувати свої природоохоронні програми;

б) утворювати громадські фонди охорони природи; за погодженням з місцевими Радами народних депутатів за рахунок власних коштів і добровільної трудової участі членів громадських об'єднань виконувати роботи по охороні та відтворенню природних ресурсів, збереженню та поліпшенню стану навколишнього природного середовища;

в) брати участь у проведенні спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища перевірок виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

г) проводити громадську екологічну експертизу, обнародувати її результати і передавати їх органам, уповноваженим приймати рішення;

д) одержувати у встановленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела його забруднення, програми і заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

е) виступати з ініціативою проведення республіканського і місцевих референдумів з питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, використанням природних ресурсів та забезпеченням екологічної безпеки;

є) вносити до відповідних органів пропозиції про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

ж) подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі здоров'ю громадян і майну громадських об'єднань;

з) брати участь у заходах міжнародних неурядових організацій з питань охорони навколишнього природного середовища.

Діяльність громадських об'єднань в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до законодавства Української РСР на основі їх статутів.

Розділ V.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ОБЛІК ТА ІНФОРМУВАННЯ В ГАЛУЗІ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 22. Моніторинг навколишнього природного середовища

З метою забезпечення збору, обробки, збереження та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науково обгрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Українській РСР створюється система державного моніторингу навколишнього природного середовища. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР, іншими спеціально уповноваженими державними органами, а також підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища.

Зазначені підприємства, установи та організації зобов'язані безоплатно передавати відповідним державним органам аналітичні матеріали своїх спостережень.

Порядок здійснення державного моніторингу навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Спеціально уповноважені державні органи разом з відповідними науковими установами забезпечують організацію короткострокового і довгострокового прогнозування змін навколишнього природного середовища, які повинні враховуватися при розробці і виконанні програм та заходів щодо економічного та соціального розвитку республіки, в тому числі щодо охорони навколишнього природного середовища, використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Стаття 23. Кадастри природних ресурсів

Для обліку кількісних, якісних та інших характеристик природних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання ведуться державні кадастри природних ресурсів.

Державні кадастри ведуться в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 24. Державний облік об'єктів, що шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища

Об'єкти, що шкідливо впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища, види та кількість шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє природне середовище, види і розміри шкідливих фізичних впливів на нього підлягають державному обліку.

Підприємства, установи та організації проводять первинний облік у галузі охорони навколишнього природного середовища і безоплатно подають відповідну інформацію органам, що ведуть державний облік у цій галузі.

Збір, обробка і подання відповідним державним органам зведеної статистичної звітності про обсяги викидів, скидань забруднюючих речовин, використання природних ресурсів, виконання завдань по охороні навколишнього природного середовища та іншої інформації, ведення екологічних паспортів здійснюється за єдиною для республіки системою в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 25. Інформування про стан навколишнього природного середовища

На Міністерство охорони навколишнього природного середовища Української РСР, його органи на місцях та інші спеціально уповноважені державні органи покладається підготовка та подання щорічно Верховній Раді Української РСР Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в республіці, а також забезпечення заінтересованих державних і громадських органів, підприємств, установ, організацій та громадян інформацією про стан навколишнього природного середовища, випадки і причини його екстремального забруднення, рекомендаціями щодо заходів, спрямованих на зменшення його негативного впливу на природні об'єкти і здоров'я населення, про наслідки і результати ліквідації цих явищ, екологічні прогнози, про притягнення винних до відповідальності.

Порядок інформування про стан навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Розділ VI.

ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Стаття 26. Обов'язковість екологічної експертизи

В Українській РСР здійснюються державна, громадська та інші види екологічної експертизи.

Проведення екологічної експертизи є обов'язковим у процесі законотворчої, інвестиційної, управлінської, господарської та іншої діяльності, що впливає на стан навколишнього природного середовища.

Порядок проведення екологічної експертизи визначається законодавством Української РСР.

Стаття 27. Об'єкти екологічної експертизи

Екологічній експертизі підлягають:

а) проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку галузей народного господарства, генеральних планів населених пунктів, схем районного планування та інша передпланова і передпроектна документація;

б) техніко-економічні обгрунтування і розрахунки, проекти на будівництво і реконструкцію (розширення, технічне переозброєння) підприємств та інших об'єктів, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища незалежно від форм власності та підпорядкування, в тому числі військового призначення;

в) проекти інструктивно-методичних і нормативно-технічних актів та документів, які регламентують господарську діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище, залежно від форм власності та підпорядкування;

г) документація по створенню нової техніки, технологій, матеріалів і речовин, у тому числі та, що закуповується за кордоном;

д) матеріали, речовини, продукція, господарські рішення, системи й об'єкти, впровадження або реалізація яких може призвести до порушення норм екологічної

(Продовження на 12-й, 13-й стор.).

Про охорону навколишнього п

(Продовження. Початок на 9—11 стор.).

безпеки та негативного впливу на навколишнє природне середовище чи створення небезпеки для здоров'я людей.

Екологічній експертизі можуть підлягати екологічно небезпечні діючі об'єкти та комплекси, в тому числі військового та оборонного призначення.

Стаття 28. Державна екологічна експертиза

Державна екологічна експертиза проводиться експертними підрозділами чи спеціально створюваними комісіями Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР та його органами на місцях на основі принципів законності, наукової обгрунтованості, комплексності, незалежності, гласності та довгострокового прогнозування.

Завданнями державної екологічної експертизи є:

а) визначення екологічної безпеки господарської та іншої діяльності, яка може нині або в майбутньому прямо або посередньо негативно вплинути на стан навколишнього природного середовища;

б) встановлення відповідності передпроектних, передпланових, проектних та інших рішень вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

в) оцінка повноти й обгрунтованості передбачуваних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища та здоров'я населення, яка здійснюється Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР разом з Міністерством охорони здоров'я Української РСР.

Для участі в проведенні державної екологічної експертизи можуть залучатися відповідні органи державного управління Української РСР, представники науково-дослідних, проектно-конструкторських, інших установ та організацій, вищих навчальних закладів, громадськості, експерти міжнародних організацій.

Стаття 29. Обов'язковість виконання висновків державної екологічної експертизи

Висновок державної екологічної експертизи після затвердження Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР є обов'язковим для виконання.

Позитивний висновок державної екологічної експертизи є підставою для відкриття фінансування всіх програм і проектів.

Реалізація програм, проектів і рішень без позитивного висновку державної екологічної експертизи забороняється.

Стаття 30. Громадська екологічна експертиза

Громадська екологічна експертиза здійснюється незалежними групами спеціалістів з ініціативи громадських об'єднань, а також місцевих органів влади за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах.

Громадська екологічна експертиза проводиться незалежно від державної екологічної експертизи.

Висновки громадської екологічної експертизи можуть враховуватися органами, які здійснюють державну екологічну експертизу, а також органами, що заінтересовані у реалізації проектних рішень або експлуатують відповідний об'єкт.

Розділ VII.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І НОРМУВАННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 31. Завдання стандартизації і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища

Екологічна стандартизація і нормування проводяться з метою встановлення комплексу обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Стаття 32. Екологічні стандарти

Державні стандарти в галузі охорони навколишнього природного середовища є обов'язковими для виконання і визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за станом навколишнього природного середовища, вимоги щодо запобігання шкідливого впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я людей, інші питання, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища та використанням природних ресурсів.

Екологічні стандарти розробляються і вводяться в дію в порядку, що встановлюється законодавством Української РСР.

Стаття 33. Екологічні нормативи

Система екологічних нормативів включає:

а) нормативи екологічної безпеки (гранично допустимі концентрації забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі, гранично допустимі рівні акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище, гранично допустимий вміст шкідливих речовин у продуктах харчування);

б) гранично допустимі викиди та скиди у навколишнє природне середовище забруднюючих хімічних речовин, рівні шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів.

Законодавством Української РСР можуть встановлюватися нормативи використання природних ресурсів та інші екологічні нормативи.

Екологічні нормативи повинні відповідати вимогам охорони навколишнього природного середовища та здоров'я людей від негативного впливу його забруднення.

Нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі та рівні шкідливих фізичних впливів на нього є єдиними для всієї території Української РСР.

У разі необхідності для курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних та інших окремих районів можуть встановлюватися більш суворі нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище.

Екологічні нормативи розробляються і вводяться в дію Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР, Міністерством охорони здоров'я Української РСР та іншими уповноваженими на те державними органами відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ VIII.

КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 34. Завдання контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища

Завдання контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища полягають у забезпеченні додержання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності і підпорядкування, а також громадянами.

Стаття 35. Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється Радами народних депутатів та їх виконавчими і розпорядчими органами, Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР, його органами на місцях та іншими спеціально уповноваженими державними органами.

Державному контролю підлягають використання і охорона земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів, територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони республіки, природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, стан навколишнього природного середовища.

Порядок здійснення державного контролю за охороною навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів визначається цим Законом та іншим законодавством Української РСР.

Стаття 36. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища згідно з положенням, яке затверджується Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Громадські інспектори охорони навколишнього природного середовища:

а) беруть участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю рейдів та перевірок, додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства про охорону навколишнього природного середовища, додержання норм екологічної безпеки та використання природних ресурсів;

б) проводять перевірки і складають протоколи про порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища і подають їх органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності;

в) подають допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганню екологічним правопорушенням.

Органи громадського контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища можуть здійснювати й інші функції відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 37. Прокурорський нагляд за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Нагляд за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища здійснює Генеральний прокурор Української РСР та підпорядковані йому органи прокуратури.

При здійсненні нагляду органи прокуратури застосовують надані їм законодавством Української РСР права, включаючи звернення до судів або арбітражних судів з позовами про відшкодування шкоди, заподіяної в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про припинення екологічно небезпечної діяльності.

В разі необхідності у складі органів Прокуратури Української РСР можуть створюватися спеціалізовані екологічні підрозділи.

Розділ IX.

РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Стаття 38. Загальне та спеціальне використання природних ресурсів

Використання природних ресурсів в Українській РСР здійснюється в порядку загального і спеціального використання природних ресурсів.

Законодавством Української РСР громадянам гарантується право загального використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних, матеріальних тощо) безоплатно, без закріплення цих ресурсів за окремими особами і надання відповідних дозволів, за винятком обмежень, передбачених законодавством Української РСР.

В порядку спеціального використання природних ресурсів громадянам, підприємствам, установам і організаціям надаються у володіння, користування або оренду природні ресурси на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності, а у випадках, передбачених законодавством Української РСР,— на пільгових умовах.

Стаття 39. Природні ресурси республіканського і місцевого значення

До природних ресурсів республіканського значення належать:

а) територіальні та внутрішні морські води;

б) природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

в) атмосферне повітря;

г) підземні води;

д) поверхневі води, що розташовані або використовуються на території більш ніж однієї області;

е) лісові ресурси держа[...]ного значення;

є) природні ресурси в м[...]жах територій та об'єкт[...] природно-заповідного фонд[...] республіканського значе[...]ня;

ж) види тварин і росли[...] занесені до Червоної кни[...] Української РСР;

з) корисні копалини, [...] винятком загальнопоширени[...]

Законодавством Українс[...]кої РСР можуть бути відн[...]сені до природних ресурс[...] республіканського значен[...] й інші природні ресурси.

До природних ресурс[...] місцевого значення належат[...] природні ресурси, не ві[...]несені законодавством Укр[...]їнської РСР до природни[...] ресурсів республіканськог[...] значення.

Стаття 40. Додержан[...] екологічних вимог при вик[...]ристанні природних ресурс[...]

Використання природни[...] ресурсів громадянами, пі[...]приємствами, установами [...] організаціями здійснюєть[...] з додержанням обов'язкови[...] екологічних вимог:

а) раціонального і ек[...]номного використанн[...] [...]родних ресурсів на [...] широкого застосування н[...]вітніх технологій;

б) здійснення заходів щ[...] до запобігання псуванн[...] забрудненню, виснажен[...] природних ресурсів, негати[...]ному впливу на стан нав[...]лишнього природного сер[...]довища;

в) здійснення заходів щ[...] до відтворення відновлю[...]них природних ресурсів[...]

г) застосування біо[...]них, хімічних та інших ме[...]дів поліпшення якості пр[...]родних ресурсів, які забе[...]печують охорону навколи[...]нього природного середов[...]ща і безпеку для здоров[...] населення;

д) збереження територ[...] та об'єктів природно-за[...]відного фонду, а також [...]ших територій, що підл[...]гають особливій охоро[...]

е) здійснення госп[...]кої та іншої діяльності [...] порушення екологічних пр[...] інших осіб.

При використанні приро[...]них ресурсів має забезпеч[...]ватися виконання й інших [...]мог, встановлених цим З[...]коном та іншим законодав[...]вом Української РСР.

Розділ X.

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХ[...]НІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕН[...] ОХОРОНИ НАВКОЛИ[...]НЬОГО ПРИРОДНОГО С[...]РЕДОВИЩА

Стаття 41. Економічні [...]ходи забезпечення охоро[...] навколишнього природн[...] середовища

Економічні заходи заб[...]печення охорони навколи[...]нього природного середо[...]ща передбачають:

а) взаємозв'язок ус[...] управлінської, науково-т[...]нічної та господарської [...]яльності підприємств, ус[...]нов та організацій з ра[...]нальним використанням п[...]родних ресурсів та ефект[...]ністю заходів по охороні н[...]колишнього природного [...]редовища на основі економ[...]них важелів;

б) визначення джерел [...]нансування заходів щ[...] охорони навколишнього п[...]родного середовища;

в) встановлення лімі[...] використання природних [...]сурсів, викидів і скидів з[...]руднюючих речовин у нав[...]лишнє природне середови[...] та розміщення відходів;

ро охорону навколишнього природного середовища

Розділ VIII.

РОЛЬ І НАГЛЯД У ОХОРОНИ НАВКО ОГО ПРИРОДНОГО ВИЩА

34. Завдання конт галузі охорони нав о природного се а

ння контролю у га орони навколишнього о середовища поля забезпеченні додер имог законодавства ону навколишнього о середовища всі жавними органами, ствами, установами зацiями незалежно власності і підпо ня, а також грома

35. Державний у галузі охорони нього природного ща

вний контроль у хорони навколишньо одного середовища ться Радами народ татів та їх виконав зпорядчими орга ністерством охорони шнього природного Української о органами на міс шими спеціально женими державни ами.

вному контролю використання і земель, надр, по і підземних вод, ного повітря, лісів рослинності, тварин у, морського сере а природних ресур риторіальних вод, тального шельфу ючної (морської) ої зони республі одних територій та що підлягають особ роні, стан навко о природного середо

ок здійснення дер контролю за охоро олишнього природ едовища та вико природних ресур ачається цим Зако іншим законодавст аїнської РСР.

36. Громадський у галузі охорони шнього природного ща

дський контроль у хорони навколишньо родного середовища ться громадськими рами охорони нав о природного се згідно з положен затверджується Мі вом охорони навко о природного сере Української РСР.

дські інспектори навколишнього при середовища:

ують участь у прове льно з працівниками державного контро ів та перевірок, до підприємствами, ами, організаціями адянами законодав о охорону навколиш риродного середови ержання норм еколо зпеки та використан одних ресурсів;

оводять перевірки і ть протоколи про по законодавства про навколишнього середовища і по органам державного ю в галузі охорони шнього природного а та правоохорон анам для притягнен их до відповідаль

в) подають допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганню екологічним правопорушенням.

Органи громадського контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища можуть здійснювати й інші функції відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 37. Прокурорський нагляд за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Нагляд за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища здійснює Генеральний прокурор Української РСР та підпорядковані йому органи прокуратури.

При здійсненні нагляду органи прокуратури застосовують надані їм законодавством Української РСР права, включаючи звернення до судів або арбітражних судів з позовами про відшкодування шкоди, заподіяної в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про припинення екологічно небезпечної діяльності.

В разі необхідності у складі органів Прокуратури Української РСР можуть створюватися спеціалізовані екологічні підрозділи.

Розділ IX.

РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Стаття 38. Загальне та спеціальне використання природних ресурсів

Використання природних ресурсів в Українській РСР здійснюється в порядку загального і спеціального використання природних ресурсів.

Законодавством Української РСР громадянам гарантується право загального використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних, матеріальних тощо) безоплатно, без закріплення цих ресурсів за окремими особами і надання відповідних дозволів, за винятком обмежень, передбачених законодавством Української РСР.

В порядку спеціального використання природних ресурсів громадянам, підприємствам, установам і організаціям надається у володіння, користування або оренду природні ресурси на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності, а у випадках, передбачених законодавством Української РСР,— на пільгових умовах.

Стаття 39. Природні ресурси республіканського і місцевого значення

До природних ресурсів республіканського значення належать:

а) територіальні та внутрішні морські води;

б) природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

в) атмосферне повітря;

г) підземні води;

д) поверхневі води, що розташовані або використовуються на території більш ніж однієї області;

е) лісові ресурси державного значення;

є) природні ресурси в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду республіканського значення;

ж) види тварин і рослин, занесені до Червоної книги Української РСР;

з) корисні копалини, за винятком загальнопоширених.

Законодавством Української РСР можуть бути віднесені до природних ресурсів республіканського значення й інші природні ресурси.

До природних ресурсів місцевого значення належать природні ресурси, не віднесені законодавством Української РСР до природних ресурсів республіканського значення.

Стаття 40. Додержання екологічних вимог при використанні природних ресурсів

Використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку для здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб.

При використанні природних ресурсів має забезпечуватися виконання й інших вимог, встановлених цим Законом та іншим законодавством Української РСР.

Розділ X.

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 41. Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища

Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають:

а) взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів;

б) визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

в) встановлення лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та розміщення відходів;

г) встановлення нормативів плати і розмірів платежів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу;

д) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг, при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

е) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Стаття 42. Фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок республіканського бюджету Української РСР, республіканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів.

Стаття 43. Плата за спеціальне використання природних ресурсів

Плата за спеціальне використання природних ресурсів встановлюється на основі нормативів плати і лімітів їх використання.

Нормативи плати за використання природних ресурсів визначаються з урахуванням їх розповсюдження, якості, можливості відтворення, доступності, комплексності, продуктивності, місцезнаходження, можливості переробки та утилізації відходів та інших факторів.

Нормативи плати за використання природних ресурсів, а також порядок її стягнення встановлюються Кабінетом Міністрів Української РСР.

Ліміти використання природних ресурсів встановлюються в порядку, що визначається Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів крім випадків, коли природні ресурси мають республіканське значення.

Ліміти використання природних ресурсів республіканського значення встановлюються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі за використання природних ресурсів в межах встановлених лімітів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітне використання та зниження їх якості стягуються з прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Стаття 44. Плата за забруднення навколишнього природного середовища

Плата за забруднення навколишнього природного середовища встановлюється на основі лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище і розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, будівельного та іншого виробництва.

Ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, будівельного й іншого виробництва та інші види шкідливого впливу в цілому по території Кримської АРСР, областей, міст республіканського підпорядкування або окремих їх регіонів встановлюються:

а) у випадках, коли це призводить до забруднення природних ресурсів республіканського значення, територій інших областей — Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР;

б) в інших випадках — в порядку, що встановлюється Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів, за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Порядок встановлення нормативів плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу в межах лімітів відносяться на витрати виробництва, а за перевищення лімітів стягуються з прибутку, що залишається в розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Порядок встановлення обмежень розмірів платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 45. Плата за погіршення якості природних ресурсів

Плата за погіршення якості природних ресурсів (зниження родючості грунтів, продуктивності лісів, рибопродуктивності водойм тощо) в результаті володіння і користування встановлюється на основі нормативів.

Порядок встановлення нормативів плати за погіршення якості природних ресурсів визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за погіршення якості природних ресурсів внаслідок володіння і користування ними здійснюються за рахунок прибутку, що залишається у їх розпорядженні.

Стаття 46. Розподіл платежів за використання природних ресурсів, забруднення навколишнього природного середовища.

Платежі за використання природних ресурсів надходять до місцевих бюджетів, республіканського бюджету Кримської АРСР та республіканського бюджету Української РСР і спрямовуються на виконання робіт по відтворенню, підтриманню сів у належному

Платежі за ви природних ресурс го значення на республіканського Кримської АРСР вих бюджетів.

Платежі за ви природних ресур ліканського значе мірі 50 відсотків до республіканс жету Української відсотків — до р ського бюджету АРСР та місцеви

Платежі за з навколишнього середовища над місцевих (Рад на путатів базового ласних і респуб Кримської АРСР ліканського Украї позабюджетних фон ни навколишнього го середовища у шенні відповідно 10 відсотків.

Розподіл кошт ристання природн сів, що надходять ліканського бюдж нюється Верховно Української РСР

Розподіл кошт ристання природ сів, що надходять ліканського бюдж ської АРСР та бюджетів, здійсн ховною Радою АРСР, відповідн ними та міськими публіканського вання) Радами на путатів за подан Міністерства охор колишнього при редовища Україн

Стаття 47. Фо навколишнього середовища

Для фінансува щодо охорони на го природного утворюються рес кий та місцеві ні фонди охорони ного природного ща.

Місцеві позабю ди охорони нав природного утворюються в м ного позабюджетн відповідної Ради депутатів за раху

а) платежів за ня навколишнього го середовища;

б) грошових ст порушення нор охорони навколи родного середови тарних норм і п шкоду, заподіяну ням законодавс рону навколишнь ного середовища ті господарської діяльності, пона користання прир сурсів;

в) цільових та ровільних вне приємств, устано цій та громадян;

г) надходжень зації конфіскован відно до законода на, яке було пре логічного право

Розподіл пла надходять до міс бюджетних фонді навколишнього середовища, з Верховною Радою АРСР, відповідн ними, міськими (ліканського під ня) Радами наро татів за подання Міністерства охо лишнього природ довища Українсь

Республікансь бюджетний фонд навколишнього середовища утв рахунок

...иродного середовища

г) встановлення нормативів плати і розмірів платежів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу;

д) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг, при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

е) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Стаття 42. Фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок республіканського бюджету Української РСР, республіканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів.

Стаття 43. Плата за спеціальне використання природних ресурсів

Плата за спеціальне використання природних ресурсів встановлюється на основі нормативів плати і лімітів їх використання.

Нормативи плати за використання природних ресурсів визначаються з урахуванням їх розповсюдження, якості, можливості відтворення, доступності, комплексності, продуктивності, місцезнаходження, можливості переробки та утилізації відходів та інших факторів.

Нормативи плати за використання природних ресурсів, а також порядок її стягнення встановлюються Кабінетом Міністрів Української РСР.

Ліміти використання природних ресурсів встановлюються в порядку, що визначається Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів крім випадків, коли природні ресурси мають республіканське значення.

Ліміти використання природних ресурсів республіканського значення встановлюються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі за використання природних ресурсів в межах встановлених лімітів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітне використання та зниження їх якості стягуються з прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Стаття 44. Плата за забруднення навколишнього природного середовища

Плата за забруднення навколишнього природного середовища встановлюється на основі лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище і розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, будівельного та іншого виробництва.

Ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, будівельного й іншого виробництва та інші види шкідливого впливу в цілому по території Кримської АРСР, областей, міст республіканського підпорядкування або окремих їх регіонів встановлюються:

а) у випадках, коли це призводить до забруднення природних ресурсів республіканського значення, територій інших областей — Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР;

б) в інших випадках — в порядку, що встановлюється Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів, за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Порядок встановлення нормативів плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу в межах лімітів відносяться на витрати виробництва, а за перевищення лімітів стягуються з прибутку, що залишається в розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Порядок встановлення обмежень розмірів платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 45. Плата за погіршення якості природних ресурсів

Плата за погіршення якості природних ресурсів (зниження родючості грунтів, продуктивності лісів, рибопродуктивності водойм тощо) в результаті володіння і користування встановлюється на основі нормативів.

Порядок встановлення нормативів плати за погіршення якості природних ресурсів визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за погіршення якості природних ресурсів внаслідок володіння і користування ними здійснюються за рахунок прибутку, що залишається у їх розпорядженні.

Стаття 46. Розподіл платежів за використання природних ресурсів, забруднення навколишнього природного середовища.

Платежі за використання природних ресурсів надходять до місцевих бюджетів, республіканського бюджету Кримської АРСР та республіканського бюджету Української РСР і спрямовуються на виконання робіт по відтворенню, підтриманню цих ресурсів у належному стані.

Платежі за використання природних ресурсів місцевого значення надходять до республіканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів.

Платежі за використання природних ресурсів республіканського значення в розмірі 50 відсотків надходять до республіканського бюджету Української РСР і 50 відсотків — до республіканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів.

Платежі за забруднення навколишнього природного середовища надходять до місцевих (Рад народних депутатів базового рівня), обласних і республіканського Кримської АРСР та республіканського Української РСР позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища у співвідношенні відповідно 70, 20 і 10 відсотків.

Розподіл коштів за використання природних ресурсів, що надходять до республіканського бюджету, здійснюється Верховною Радою Української РСР.

Розподіл коштів за використання природних ресурсів, що надходять до республіканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів, здійснюється Верховною Радою Кримської АРСР, відповідними обласними та міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Стаття 47. Фонди охорони навколишнього природного середовища

Для фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища утворюються республіканський та місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища.

Місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища утворюються в межах єдиного позабюджетного фонду відповідної Ради народних депутатів за рахунок:

а) платежів за забруднення навколишнього природного середовища;

б) грошових стягнень за порушення норм і правил охорони навколишнього природного середовища, санітарних норм і правил та шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, понадлімітне використання природних ресурсів;

в) цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян;

г) надходжень від реалізації конфіскованого відповідно до законодавства майна, яке було предметом екологічного правопорушення.

Розподіл платежів, що надходять до місцевих позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, здійснюється Верховною Радою Кримської АРСР, відповідними обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) Радами народних депутатів за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Республіканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища утворюється за рахунок:

а) відрахувань з місцевих позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, розмір яких визначається Верховною Радою Української РСР;

б) добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень.

Розподіл коштів, що надходять до республіканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища, здійснюється Кабінетом Міністрів Української РСР за поданням Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Кошти місцевих і республіканського позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватись тільки для цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, в тому числі наукових досліджень з цих питань, а також заходів для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення.

Положення про місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища затверджуються відповідними Радами народних депутатів, а республіканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища — Кабінетом Міністрів Української РСР.

В Українській РСР можуть утворюватись й інші фонди для стимулювання і фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Стаття 48. Стимулювання в системі охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР здійснюється стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища шляхом:

а) надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян в разі реалізації ними заходів щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, при переході на маловідхідні і безвідхідні ресурсо- і енергозберігаючі технології, організації виробництва і впровадженні очисного обладнання і устаткування для утилізації забруднюючих речовин і переробки відходів, а також приладів контролю за станом навколишнього природного середовища та джерелами викидів і скидів забруднюючих речовин, виконанні інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;

б) надання на пільгових умовах короткострокових і довгострокових позичок для реалізації заходів щодо забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища;

в) встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;

г) звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища;

д) передачі частини коштів позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища на договірних умовах підприємствам, установам, організаціям і громадянам на заходи для гарантованого зниження викидів і скидів забруднюючих речовин і зменшення шкідливих фізичних, хімічних та біологічних впливів на стан навколишнього природного середовища, на розвиток екологічно безпечних технологій та виробництв:

е) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу.

Стаття 49. Екологічне страхування

В Українській РСР здійснюється добровільне і обов'язкове державне та інші види страхування громадян та їх майна, майна і доходів підприємств, установ і організацій на випадок шкоди, заподіяної внаслідок забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів.

Порядок екологічного страхування встановлюється законодавством Української РСР.

Розділ XI.
ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 50. Екологічна безпека

Екологічна безпека є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Екологічна безпека гарантується громадянам Української РСР здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Стаття 51. Екологічні вимоги до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів

При проектуванні, розміщенні, будівництві, введенні в дію нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, удосконаленні існуючих і впровадженні нових технологічних процесів та устаткування, а також в процесі експлуатації цих об'єктів забезпечується екологічна безпека людей, раціональне використання природних ресурсів, додержання нормативів шкідливих впливів на навколишнє природне середовище. При цьому повинні передбачатися вловлювання, утилізація, знешкодження шкідливих речовин і відходів або повна їх ліквідація, виконання інших вимог щодо охорони навколишнього природного середовища і здоров'я людей.

Підприємства, установи й організації, діяльність яких пов'язана з шкідливим впливом на навколишнє природне середовище, незалежно від часу введення їх у дію повинні бути обладнані спорудами, устаткуванням і пристроями для очищення викидів і скидів, або їх знешкодження, зменшення впливу шкідливих факторів, а також приладами контролю за кількістю і складом забруднюючих речовин та за характеристиками шкідливих факторів.

(Продовження на 14-й стор.).

Про охорону навколишнього природного середовища

(Продовження. Початок на 9—13-й стор.).

Проекти господарської та іншої діяльності повинні мати матеріали оцінки її впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людей.

Оцінка здійснюється з урахуванням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, екологічної ємкості даної території, стану навколишнього природного середовища в місці, де планується розміщення об'єктів, екологічних прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів сукупного впливу шкідливих факторів та об'єктів на навколишнє природне середовище.

Підприємства, установи та організації, які розміщують, проектують, будують, реконструюють, технічно переоснащують, вводять в дію підприємства, споруди та інші об'єкти, а також проводять дослідну діяльність, що за їх оцінкою може негативно вплинути на стан навколишнього природного середовища, подають Міністерству охорони навколишнього природного середовища Української РСР та його органам на місцях спеціальну заяву про це.

Забороняється введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, на яких не забезпечено в повному обсязі додержання всіх екологічних вимог і виконання заходів, передбачених у проектах на будівництво та реконструкцію (розширення та технічне переоснащення).

Стаття 52. Охорона навколишнього природного середовища при застосуванні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних хімічних речовин та інших препаратів

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані додержуватись правил транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив, токсичних хімічних речовин та інших препаратів з тим, щоб не допустити забруднення ними або їх складовими навколишнього природного середовища і продуктів харчування.

При створенні нових хімічних препаратів і речовин, інших потенційно небезпечних для навколишнього середовища субстанцій повинні розроблятися та затверджуватися у встановленому законодавством порядку допустимі рівні вмісту цих речовин у об'єктах навколишнього природного середовища та продуктах харчування, методи визначення їх залишкової кількості та утилізації після використання.

Вміст природних та штучних домішок, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища або здоров'я людей, у таких препаратах, а також сировині, що використовується для їх виробництва, не повинен перевищувати допустимих рівнів, встановлених відповідно до законодавства.

Екологічні вимоги при виробництві, зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні, захороненні токсичних та інших небезпечних для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовин, віднесення хімічних речовин до категорії токсичних та їх класифікація за ступенями небезпечності визначаються нормативними документами на основі висновку державної екологічної експертизи і погоджуються Міністерством охорони здоров'я Української РСР і Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Перелік засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших речовин і препаратів, застосування яких дозволяється в народному господарстві, а також способи, умови їх застосування затверджуються Міністерством охорони здоров'я Української РСР і Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Стаття 53. Охорона навколишнього природного середовища від неконтрольованого та шкідливого біологічного впливу

Підприємства, установи та організації зобов'язані забезпечувати екологічно безпечне виробництво, зберігання, транспортування, використання, знищення, знешкодження і захоронення мікроорганізмів, інших біологічно активних речовин та предметів біотехнології, а також інтродукцію, акліматизацію і реакліматизацію тварин і рослин, розробляти і здійснювати заходи щодо запобігання та ліквідації наслідків шкідливого впливу біологічних факторів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини.

Створення нових штамів мікроорганізмів, та біологічно активних речовин здійснюється тільки на підставі дозволів Міністерства охорони здоров'я Української РСР та Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР при наявності оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.

При створенні зазначених організмів і речовин повинні розроблятися нормативи гранично допустимих концентрацій, методи визначення цих організмів та речовин у навколишньому природному середовищі і продуктах харчування.

Виробництво і використання нових штамів мікроорганізмів та інших біологічно активних речовин здійснюється тільки після проведення комплексних досліджень їх впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище за дозволом Міністерства охорони здоров'я Української РСР та Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Стаття 54. Охорона навколишнього природного середовища від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів та радіоактивного забруднення

Місцеві Ради народних депутатів, підприємства, установи, організації та громадяни при здійсненні своєї діяльності зобов'язані вживати необхідних заходів щодо запобігання та недопущення перевищення встановлених рівнів акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини в населених пунктах, рекреаційних і заповідних зонах, а також в місцях масового скупчення і розмноження диких тварин.

Підприємства, установи та організації, що здійснюють господарську чи іншу діяльність, пов'язану з використанням радіоактивних речовин у різних формах і з будь-якою метою, зобов'язані забезпечувати екологічну безпеку цієї діяльності, що виключала б можливість радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища та негативного впливу на здоров'я людей у процесі видобутку, збагачення, транспортування, переробки та використання радіоактивних речовин.

Стаття 55. Охорона навколишнього природного середовища від забруднення виробничими, побутовими, іншими відходами

Підприємства, установи, організації та громадяни повинні вживати ефективних заходів щодо зменшення обсягів утворення та по знешкодженню, переробці, безпечному складуванню або захороненню виробничих, побутових, інших відходів.

Складування, зберігання або розміщення відходів дозволяється лише при наявності спеціального дозволу на визначених місцевими Радами народних депутатів територіях в межах встановлених ними лімітів з додержанням санітарних і екологічних норм способом, що забезпечує можливість їх подальшого господарського використання і безпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людей.

Стаття 56. Екологічна безпека транспортних засобів

Підприємства, установи, організації, що здійснюють проектування, виробництво, експлуатацію та обслуговування автомобілів, літаків, суден, інших пересувних засобів, установок та виробництво і постачання пального для них, зобов'язані розробляти і здійснювати комплекс заходів щодо зниження токсичності та знешкодження шкідливих речовин, що містяться у викидах та скидах транспортних засобів, переходу на менш токсичні види енергії й палива, додержання режиму експлуатації транспортних засобів та інші заходи, спрямовані на запобігання й зменшення викидів та скидів у навколишнє природне середовище забруднюючих речовин та додержання встановлених рівнів фізичних впливів.

Виробництво і експлуатація транспортних та інших пересувних засобів та установок, у викидах та скидах яких вміст забруднюючих речовин перевищує встановлені нормативи, не допускається.

Керівники транспортних організацій та власники транспортних засобів несуть відповідальність за додержання нормативів гранично допустимих викидів та скидів забруднюючих речовин і гранично допустимих рівнів фізичних впливів на навколишнє природне середовище, встановлених для відповідного типу транспорту.

Стаття 57. Додержання вимог екологічної безпеки при проведенні наукових досліджень, впровадженні відкриттів, винаходів, застосуванні нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем

При проведенні фундаментальних та прикладних наукових, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт обов'язково повинні враховуватися вимоги охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Забороняється впровадження відкриттів, винаходів, застосування нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем, якщо вони не відповідають вимогам екологічної безпеки.

У разі порушення встановлених вимог така діяльність припиняється уповноваженими на те державними органами, а винні особи притягуються до відповідальності.

Стаття 58. Вимоги екологічної безпеки щодо військових, оборонних об'єктів та військової діяльності

Вимоги екологічної безпеки, встановлені для розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації об'єктів щодо обмеження негативного впливу на навколишнє природне середовище хімічних, фізичних і біологічних факторів, а також інші вимоги, передбачені цим Законом та іншим законодавством Української РСР, повною мірою поширюються на військові та оборонні об'єкти, а також об'єкти органів внутрішніх справ та державної безпеки.

Вимоги екологічної безпеки повинні додержуватись також при дислокації військових частин, проведенні військових навчань, маневрів, переміщенні військ і військової техніки, крім випадків особливих ситуацій, що оголошуються відповідно до законодавства Української РСР.

Державний контроль за додержанням вимог екологічної безпеки щодо військових оборонних об'єктів та військової діяльності на території Української РСР здійснюється відповідно до цього Закону та іншого законодавства Української РСР.

Стаття 59. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів

Планування, розміщення, забудова і розвиток населених пунктів здійснюються за рішенням місцевих Рад народних депутатів з урахуванням екологічної ємкості територій, додержанням вимог охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

При розробці генеральних планів розвитку і розміщення населених пунктів сільські, селищні, міські Ради народних депутатів встановлюють режим використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки у приміських та зелених зонах за погодженням з Радами народних депутатів, на території яких вони знаходяться, відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ XII.
ПРИРОДНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОБ'ЄКТИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ОСОБЛИВІЙ ОХОРОНІ

Стаття 60. Система природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні.

Особливій охороні підлягають природні території та об'єкти, що мають велику екологічну цінність як унікальні та типові природні комплекси, для збереження сприятливої екологічної обстановки, попередження та стабілізації негативних природних процесів і явищ.

Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні, утворюють єдину територіальну систему і включають території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні та інші типи територій та об'єктів, що визначаються законодавством Української РСР.

Стаття 61. Природно-заповідний фонд Української РСР

Ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і народногосподарську цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та фонового моніторингу навколишнього природного середовища, вилучаються з господарського використання повністю або частково і оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду Української РСР.

До складу природно-заповідного фонду Української РСР входять державні заповідники, природні національні парки, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища.

Порядок організації, використання і охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, додаткові їх категорії визначаються законодавством Української РСР та Кримської АРСР.

Стаття 62. Курортні і лікувально-оздоровчі зони

Курортними і лікувально-оздоровчими зонами визнаються території, які мають виражені природні лікувальні фактори: мінеральні джерела, кліматичні та інші умови, сприятливі для лікування і оздоровлення людей.

З метою охорони природних якостей та лікувальних факторів курортних зон, запобігання їх псуванню, забрудненню і виснаженню встановлюються округи їх санітарної охорони.

В межах курортних і лікувально-оздоровчих зон забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може нега-

(Закінчення на 15-й стор.).

Про охорону навколишнього природного середовища

(Закінчення. Початок на 9—14-й стор.).

тивно впливати на лікувальні якості і санітарний стан території, що підлягає особливій охороні.

Оголошення природних територій курортними і лікувально-оздоровчими зонами здійснюється Верховною Радою Української РСР та Верховною Радою Кримської АРСР, а їх природоохоронний режим визначається відповідно Кабінетом Міністрів Української РСР та Урядом Кримської АРСР відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 63. Рекреаційні зони

Рекреаційними зонами є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку і туризму населення.

На території рекреаційних зон забороняються:

а) господарська та інша діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище або може перешкодити використанню їх за цільовим призначенням;

б) зміни природного ландшафту та проведення інших дій, що суперечать використанню цих зон за прямим призначенням.

Режим використання цих територій визначається Верховною Радою Кримської АРСР, місцевими Радами народних депутатів відповідно до законодавства Української РСР та Кримської АРСР.

Стаття 64. Охорона рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин

Рідкісні і такі, що перебувають (зростають) під загрозою зникнення в природних умовах на території республіки, види тварин і рослин підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги Української РСР.

Положення про Червону книгу Української РСР затверджується Верховною Радою Української РСР.

З метою збереження рідкісних видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги Української РСР, а також видів, відтворення яких у природних умовах неможливе, Верховна Рада Кримської АРСР, місцеві Ради народних депутатів, спеціально уповноважені державні органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів зобов'язані вживати необхідних заходів для забезпечення охорони зазначених видів тварин і рослин, поліпшення середовища їх перебування (зростання), створення належних умов для їх розмноження або розведення та розселення.

Розділ XIII.
НАДЗВИЧАЙНІ ЕКОЛОГІЧНІ СИТУАЦІЇ

Стаття 65. Зони надзвичайних екологічних ситуацій

Рішенням Верховної Ради Української РСР окремі території республіки можуть оголошуватись зонами екологічної катастрофи, зонами підвищеної екологічної небезпеки чи відноситись до інших категорій зон надзвичайних екологічних ситуацій.

Зонами екологічної катастрофи оголошуються території, де внаслідок діяльності людини або руйнівного впливу стихійних сил природи виникли стійкі або необоротні негативні зміни в навколишньому природному середовищі, що призвели до неможливості проживання на них населення і ведення господарської діяльності.

Зонами підвищеної екологічної небезпеки оголошуються території, де внаслідок діяльності людини або руйнівного впливу стихійних сил природи виникли тривалі негативні зміни в навколишньому природному середовищі, що ставлять під загрозу здоров'я людини, збереження природних об'єктів і обмежують ведення господарської діяльності.

Класифікація цих зон, їх статус та правові наслідки, що випливають з факту віднесення територій до встановлених категорій, в тому числі щодо компенсацій і пільг громадянам, які проживають чи перебувають тимчасово в їх межах, визначаються законодавством Української РСР.

Стаття 66. Запобігання аваріям і ліквідація їх шкідливих екологічних наслідків

При проектуванні й експлуатації господарських та інших об'єктів, діяльність яких може шкідливо впливати на навколишнє природне середовище, розробляються і здійснюються заходи щодо запобігання аваріям, а також ліквідації їх шкідливих екологічних наслідків.

Державні органи по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і атомній енергетиці разом із спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів систематично проводять перевірки стану екологічно небезпечних об'єктів та виконання відповідних заходів і вимог щодо їх безпечної експлуатації.

Перелік екологічно небезпечних об'єктів визначається Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

У разі аварії, що спричинила забруднення навколишнього природного середовища, підприємства, установи, організації зобов'язані негайно приступити до ліквідації її наслідків. Одночасно службові особи або власники підприємств, керівники установ і організацій зобов'язані повідомляти про аварію і заходи, вжиті для ліквідації її наслідків, виконавчому комітету місцевої Ради народних депутатів, органам охорони здоров'я, спеціально уповноваженим державним органам управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів та населенню.

Розділ XIV.
ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 67. Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Спори у галузі охорони навколишнього природного середовища вирішуються судом, арбітражним судом, Радами народних депутатів чи органами, які утворюються ними, відповідно до їх компетенції і в порядку, встановленому законодавством Української РСР.

Спори підприємств, установ і організацій Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища з підприємствами, установами та організаціями інших республік розглядаються комісіями, що утворюються на паритетних засадах із представників Української РСР і заінтересованих республік або третейським судом.

Розділ XV.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 68. Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Порушення законодавства Української РСР про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою встановлену цим Законом та іншим законодавством Української РСР дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність.

Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища несуть особи, винні в:

а) порушенні прав громадян на екологічно безпечне навколишнє природне середовище;

б) порушенні норм екологічної безпеки;

в) порушенні вимог законодавства Української РСР при проведенні екологічної експертизи, в тому числі поданні завідомо неправдивого експертного висновку;

г) невиконанні вимог державної екологічної експертизи;

д) фінансуванні, будівництві і впровадженні у виробництво нової технології і устаткування без позитивного висновку державної екологічної експертизи;

е) порушенні екологічних вимог при проектуванні, розміщенні, будівництві, реконструкції, введенні в дію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів;

є) допущенні наднормативних аварійних і залпових викидів і скидів забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище;

ж) перевищенні лімітів та порушенні інших вимог використання природних ресурсів;

з) самовільному спеціальному використанні природних ресурсів;

и) порушенні строків внесення платежів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища;

і) невжитті заходів щодо попередження та ліквідації екологічних наслідків аварій та іншого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище;

ї) невиконанні розпоряджень органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища та вчиненні опору їх представникам;

й) порушенні природоохоронних вимог при зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні та захороненні хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних та радіоактивних речовин, виробничих, побутових та інших видів відходів;

к) невиконанні вимог охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду та інших територій, що підлягають особливій охороні, видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги Української РСР;

л) відмові від надання своєчасної, повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, а також про джерела забруднення, у приховуванні або фальсифікації відомостей про стан екологічної обстановки чи захворюваності населення;

м) приниженні честі і гідності працівників, що здійснюють контроль в галузі охорони навколишнього природного середовища, посяганні на їх життя і здоров'я.

Законодавством Української РСР може бути встановлена відповідальність і за інші порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в порядку та розмірах, встановлених законодавством Української РСР.

Застосування заходів дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності не звільняє винних від компенсації шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища та погіршенням якості природних ресурсів.

Незаконно добуті в природі ресурси та виготовлена з них продукція підлягають безоплатному вилученню, а знаряддя правопорушення — конфіскації. Одержані від їх реалізації доходи спрямовуються в місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища.

Службові особи та спеціалісти, винні в порушенні вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, за поданням державних органів охорони навколишнього природного середовища згідно з рішеннями їх управлінських органів позбавляються премій за основними результатами господарської діяльності повністю або частково.

Порядок позбавлення премій визначається законодавством Української РСР.

Стаття 69. Особливості застосування цивільної відповідальності

Шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації, як правило, в повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення та незалежно від плати за забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів.

Особи, яким завдано такої шкоди, мають право на відшкодування неодержаних прибутків за час, необхідний для відновлення здоров'я, якості навколишнього природного середовища, відтворення природних ресурсів до стану, придатного для використання за цільовим призначенням.

Особи, що володіють джерелами підвищеної екологічної небезпеки, зобов'язані компенсувати заподіяну шкоду громадянам та юридичним особам, якщо не доведуть, що шкода виникла внаслідок стихійних природних явищ чи навмисних дій потерпілих.

Стаття 70. Адміністративна та кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення і злочини

Визначення складу екологічних правопорушень і злочинів, порядок притягнення винних до адміністративної та кримінальної відповідальності за їх вчинення встановлюються Кодексом Української РСР про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом Української РСР.

Розділ XVI.
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 71. Участь Української РСР у міжнародному співробітництві у галузі охорони навколишнього природного середовища

Українська РСР бере участь у міжнародному співробітництві у галузі охорони навколишнього природного середовища на державному і громадському рівнях відповідно до законодавства Української РСР та міжнародного права.

Якщо міжнародним договором, укладеним Українською РСР, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві Української РСР про охорону навколишнього природного середовища, то застосовуються правила міжнародного договору.

Українська РСР здійснює заходи щодо розвитку та зміцнення міжнародного співробітництва у галузі охорони навколишнього природного середовища з іншими державами, а також в рамках природоохоронної діяльності ООН та організацій, що входять в її систему, інших урядових і неурядових міжнародних організацій.

Стаття 72. Обов'язок іноземних юридичних осіб і громадян та осіб без громадянства щодо додержання законодавства Української РСР про охорону навколишнього природного середовища

Іноземні юридичні особи і громадяни та особи без громадянства зобов'язані на території Української РСР додержуватись вимог цього Закону, інших законодавчих актів у галузі охорони навколишнього природного середовища та несуть відповідальність за їх порушення відповідно до законодавства Української РСР.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ 25 червня 1991 року

ФУТБОЛЬНИЙ М'ЯЧ — ПЛАНЕТА ЇХНЯ

Шістнадцять років тому в голову закоханого у футбол Макса Вастерберга — фінського бізнесмена — прийшла ідея, якій судилося щасливо здійснитися. А спало йому на думку організувати всесвітній дитячо-юнацький турнір. І назву йому одразу придумали просту і чітку «Хельсінкі Кап» («Кубок Хельсінкі»). Через ці змагання пройшло багато гравців, які нині виступають у національних збірних своїх країн.

Про все це мені розповів директор турніру Карі Хагфорс.

— Нинішні змагання зібрали рекордну кількість команд — 608 хлопців і дівчат з Фінляндії, Бразилії, Канади, Чілі, Іспанії, Угорщини, Мальти, Норвегії, Нігерії, Пакистану, Філіппін, Румунії, Швеції, Туреччини, СРСР, Тайваню, Грузії, України, Естонії, Латвії,— з гордістю розповів він.— Це 1650 поєдинків на 28 полях, які обслуговували 82 арбітри. Наш турнір привітав Прем'єр-міністр Фінляндії Харрі Холкері. А наступного року «Хельсінкі Кап» пройде під патронажем уряду країни. Адже він буде приурочений до 75-річчя незалежності Фінляндії.

Так і кортить намалювати картинку з тих змагань. Одна з груп змагалася, скажімо, на малій арені Олімпійського стадіону. До послуг учасників було три поля з трав'яним покровом і одне синтетичне. Матчі проходили при великій кількості глядачів. А навколо — цілий ярмарок вирував, на якому торгували сувенірами, ласощами, прохолодними напоями, сосисками, фруктами, морозивом. Все розкуповувалося охоче, бо в Хельсінкі стояла тропічна спека.

Зрозуміло, що більшість команд, які змагалися, були місцеві. То був справжнісінький парад фірм спортивного одягу і взуття — яскравий і захоплюючий. Такому, гадаю, позаздрили б і наші дорослі клуби, навіть з вищої ліги.

Отже, столиця Суомі на тиждень перетворилася на справжнісінький футбольний Ноїв ковчег. Учасники мешкали в школах (умови для всіх були однакові), харчувалися разом, відвідували екскурсії. А вечорами, як і належить дітворі, збиралися на подвір'ях тимчасових помешкань і грали: у футбол, бейсбол, волейбол, квача — фінни, українці, канадці, росіяни, бразильці, китайці... Весело і радісно було їм від спілкування.

Україна на тому турнірі була представлена чотирма колективами два — дівчат і стільки ж — хлопців. Чарівну стать представляла збірна, складена з футболісток чернігівської «Легенди» та дніпропетровського «Дніпра» (старші) і команда «Елегія» з Бобровиці (Чернігівська область) — це молодші.

У хлопців, — київська «Юність» (Республіканське училище олімпійського резерву), де гравці 1975 року народження, і команда з Обухова, що на Київщині (12-річні футболісти).

Які ж досягнення наших колективів?

— На жаль, не змогли виїхати до Хельсінкі кілька наших найсильніших футболісток, — пояснив президент ФК «Легенда» Андрій Янчук. — Тому змушені були поставити у ворота навіть польового гравця Олену Ігнатович...

Старші дівчата програли перших три матчі. Але потім розігралися і в завершальних поєдинках подолали суперниць з місцевих команд — 5:1, 3:2 і 5:0. Підсумок — третє місце в підгрупі.

Молодші — чемпіонки всесоюзних змагань «Шкіряного м'яча», яких тренує Іван Острянко, були четвертими в підгрупі. Але і вони дуже старалися. Особливо відзначив би 11-річну Наталку Зінченко — сміливу, бойову, націлену на гол.

Отже, дівчата призів не здобули, але досвіду набралися достатньо. І це дуже важливо.

А що ж хлопці? Обухівці добре зіграли в підгрупі, але, на жаль, зупинилися в 1/16 фіналу.

Нарешті, про «Юність», показники якої найкращі. Колектив, який очолювали заслужений тренер України Володимир Киянченко та Анатолій Нилов, у підгрупі переміг норвежців — 1:0 і зіграв унічию з бразильцями — 0:0. Потім були перемоги над турками — 3:0 і господарями в півфіналі — 4:0.

У боротьбі за приз український колектив зустрівся з ленінградською «Зміною». Слід сказати, що публіка гаряче підтримувала наших юнаків. Але вони пропустили нелогічний гол (стався рикошет). Лише за 10 хвилин до завершення гри кияни встановили рівновагу — 1:1. Ну, а післяматчеві пенальті краще пробила «Зміна» — 4:3. Утім, і друге місце в такому авторитетному змаганні, безперечно, великий успіх. До речі, киянин Сашко Самойлов, який забив 12 м'ячів, отримав спеціальний приз.

Швидко пролетів футбольний тиждень на гостинній фінській землі. А коли поверталися додому, Карі Хагфорс сказав:

— Будемо дуже раді, якщо і наступного року до нас завітають команди з України. Ласкаво просимо!..

Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Хельсінкі — Київ.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Перший заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

Фоторепортаж

ЕНТУЗІАЗМ НЕ ЗГАСАЄ

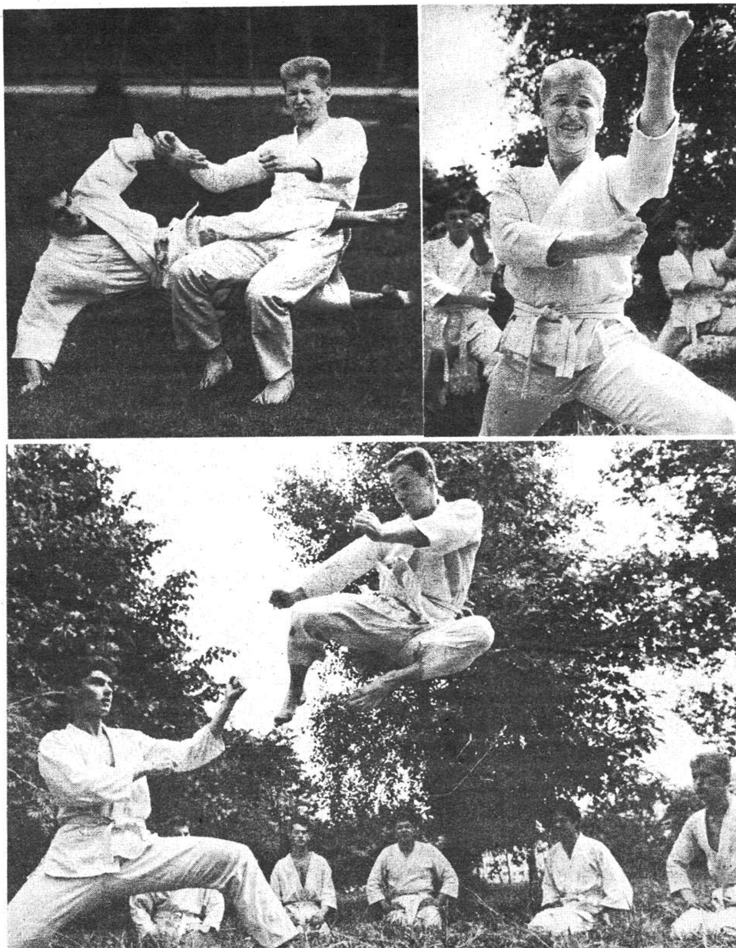
Будемо відвертими: не лише екзотичністю і певним містичним самовдосконаленням душі захоплюють молодь модні нині різноманітні східні єдиноборства. Час тепер тривожний, і вміння боронити себе — справа потрібна.

От і займаються карате-до 80 юнаків у спортклубі київського ВО «Електронмаш».

Як і в усякій новій справі, молода секція має чимало складнощів — відсутнє приміщення для тренувань, сутужно зі спортінвентарем. Але ентузіазм не згасає.

На знімках: прийом демонструє Олександр Гуденко; на тренуванні.

Фото Анатолія КОЛЕСНИКА. (Укрінформ).

КУПІВЛЯ-ПРОДАЖ

● Сім мільйонів фунтів стерлінгів — саме за таку суму керівництво англійського футбольного клубу «Астон Вілла» готове продати півзахисника Девіда Платта італійському клубу «Баррі».

— Я повідомив президентові «Баррі» Вінченцо Матеррезе про те, що Платт «коштує» сім мільйонів,— сказав англійський менеджер Рон Аткінсон.— Найближчим часом він прибуде в Лондон для детальних переговорів.

● Футбольному клубу швейцарського міста Санкт-Галлен через фінансові ускладнення довелося відмовитись од послуг чилійського нападаючого Уго Рубіо. Він обходився швейцарцям у 160 тисяч доларів на рік. Наступного сезону Рубіо гратиме за чилійський клуб «Коло коло», з яким підписано контракт на 2 роки.

● Австрієць Антон Польстер, який виступав за іспанську «Севілью», наступного сезону вийде на поле в складі іншого іспанського клубу — «Логронес». Він не дійшов згоди з керівництвом «Севільї» стосовно суми нового контракту.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник редактора — Леонід Самойленко.

Чергові редактори — Володимир Скачко, Інесса Лановська.

Автор макета, змінний секретар — Євген Українець.

Випусковий — Леонід Клюєко.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Несена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Алла Будникова, Ольга Яценко, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Позняк, Віктор Процун, Валентина Чичирко

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151411.